

Communes A+ Large Letter

היפ

INTERNATIONAL
COMMUNES DESK

שולחן הקומונות
הבינלאומי

תוכן העניינים

3	המטה השיתופי מוביל את השיתוף כדרך חיים לעתיד
4	קהילת בסיס וולפסהגנהיטן
6	מועצת הקבוצות והקהילות המשימתיות בישראל
7	קומונות בעולם: לא על הקיבוץ לבדו
9	למה יותר ויותר צעירים לפני ואחרי צבא עוברים לאור בבית אחד עם עשרות אנשים?
13	סבא יואל - "סבא-על"
15	מעגל הקבוצות
16	מעוז אביב בת שישים
18	השיתוף מסביב לגלובוס
19	תיקון עולם, פרקי לימוד משולחן הקומונות הבנלאומי
21	תיקון עולם בקמפהיל
23	חלום עם קצרת, מוקי צור

בעצב גדול אני חולק אתכם את פטירתו של יואל דרום (1921-2014). יואל היה חבר מייסד של שולחן הקומונות הבינלאומי והעורך הקודם של "קול". אני נכנסתי לנעליו הגדולות, לאחר עשור בתפקיד.

יואל היה אדם מאוד חיובי, שופע מחמאות ובפיו תמיד מילים חמות ומחזקות לומר לי - גם ביחס ל"קול", כשעזר לי רבות במהלך השנים להפוך לעורך טוב יותר וגם בכל הנוגע להתחדשות הקבוצות והקיבוצים, אשר אני חלק מהם. בכל פעם, כשניפגשנו דרש יואל לראות תמונה עדכנית של בתי, דבר שהעלה תמיד חיוך ענק על פניו.

הייתי רוצה לסיים בציטוט מתוך דבר המערכת האחרון של יואל מגיליון מספר 20. ציטוט המשקף את האופטימיות שאפיינה אותו כל-כך, את האמונה המובהקת שלו בחיי קהילה ואת החשיבות הרבה שהוא יחס לשולחן הקומונות הבנ"ל כאמצעי ליצירת מערך של קשרים בין קהילות ברחבי העולם. "אני מאחל לכולכם חיי קהילה מוצלחים ומספקים", הוא כתב, "להיות מודעים כל העת להיותנו שבט גדול אשר מתעצם ככל שאנו מעמיקים את תחושת השייכות שלנו הרבה מעבר לגבולותיה של כל קהילה עצמה."

מי ייתן ונדכה בעצמנו, ולו במעט, מהחזון, הנחישות והמסירות שיואל ניחן בהם, כדי שנוכל להמשיך את המלאכה החשובה בה החל בחייו.

אנטון מרקס, קיבוץ עירוני משעול
(anton@communa.org.il)
עורך קול, שולחן הקומונות
הבינלאומי
www.communa.org.il

המטה השיתופי מוביל את השיתוף כדרך חיים לעתיד

מאיה שפיר, רכזת המטה השיתופי

בשבוע שעבר התקיים כנס שנתי של המטה השיתופי, שנועד לחזק את הזרם השיתופי ולתת לו נוכחות ובמה. רוב הדוברים בכנס היו בשנות השלושים לחייהם, וגם במשתתפים (כ-350 במספר) היה אחוז גבוה של צעירים. כל זה נתן אישוש לכותרת הכנס "השיתוף כדרך חיים לעתיד".

מול חברה ישראלית המוחלשת והולכת, גדלים הצרכים והתחומים בהם נדרשת עשייה. הכנס קרא לחברי הקיבוצים להפסיק להניד ראש ולהיאנח מול המציאות המתגלה לנו מידי ערב מעל מסכי הטלביזיה, להפשיל שרוולים ולצאת לפעולה והובלה מחוץ לגבולות הקיבוץ.

הוצגו בכנס מגוון נושאים לפעולה אפשרית – קידום הקואופרציה כצורת התארגנות מקובלת, קידום אפשרות הקיום המשותף עם שכנינו הערבים, עשייה חברתית בתחומים שונים, מעגל ההשפעה שלנו כמעסיק סוציאליסט בעולם קפיטליסטי, הובלה או השתתפות במאבקים חברתיים וסביבתיים ועוד.

פעילות זו תחזק את תחושת המשמעות של חיי הקיבוץ כלפי פנים וכלפי חוץ.

אז מה עושים אנשי המטה השיתופי חוץ מכנס שנתי? מסתובבים בין הקיבוצים השיתופיים, לומדים את הדילמות המעסיקות אותם, מתחברים לחשיבה ולמציאת פתרונות במשותף.

מייצגים את "הצרכים המיוחדים" של הקיבוצים השיתופיים בתנועה וברשויות.

מובילים את קידום המודעות הקואופרטיבית בתנועה וההתארגנות הקואופרטיבית מחוץ לתנועה. מעלים את ערכי השיתוף והשאיפה לשוויון באינסוף פורומים המתכנסים בתנועה ובמרחב הקיבוצי.

עוסקים בסוגיית תחזוקת השיתוף לאורך זמן באמצעות שיח מתמשך ומנגנון דמוקרטי פעיל.

נמצאים בדיאלוג עם חברים רבים מקיבוצים מתחדשים על חידוש מנגנוני שיתוף בקיבוץ.

שומרים על קשר ומייצרים שיתופי פעולה עם כל אותן קבוצות שיתופיות משימתיות.

ובקיצור: רואים עצמנו כמרכז הרעיוני של השיתוף והשוויון כדרך חיים בת קיימא בתנועה הקיבוצית.

שני זרמים הפוכים פועלים בימים אלו במרחב הקיבוצי ומשפיעים על הלכי הרוח של חלק מהחברים ומהקיבוצים:

זרם אחד ישן, מביא לידי ביטוי שנים של עייפות משחיה נגד הזרם, פעפוע איטי של אקסיומות ניאו ליברליות, דרכי מחשבה ושפה קפיטליסטיות, גורם לחלק מהקיבוצים השיתופיים להמעט בערך צורת חייהם ולשקול שינוי אורחות חיים ולחברים מקיבוצים מתחדשים להמשיך להקניט את חברי הקיבוצים השיתופיים שטרם "ראו את האור".

הזרם השני, ההפוך, הפועל במקביל, מבטא את שינוי תנועת המטוטלת הרחבה יותר, מחזק חלק מהקיבוצים השיתופיים ובקיבוצים המתחדשים – מייצר הבנה חדשה שאין ברצונם לפרק את הקיבוץ ולהפוך לשוב קהילתי (רצון שהיה שכיח לפני כעשר שנים). על מנת לייצבו לאחר השינוי כצורת חיים בת קיימא יש לחדש מנגנוני שיתוף לא מעטים. הבנה זו באה לידי ביטוי בדיונים לא מעטים כשאיפה שמנגנון הערבות ההדדית לא יהווה רק רשת בטחון מלמטה המונעת מהחלשים ליפול ולכן כולל בעיקר את מרכיבי הביטחון הסוציאלי, הבריאות והסיעוד. מובע רצון שערבות זו תהווה מנגנון רווחה המרים את כלל הקהילה כלפי מעלה ותכלול את כל מרכיבי הצמיחה האישית, הקהילתית, הכלכלית, את מרכיבי המשק המשותף הקואופרטיבי, התרבות, ההשכלה, החינוך ועוד.

מתפתחת גם הבנה שהמפתח לקיומם של שיתוף ושל ערבות הדדית ברי קיימא טמון בשימור וחיזוק השיח הקיבוצי, הדמוקרטיה הקיבוצית וחיזוק מנגנוני השיתוף.

זרם זה מקבל חיזוק מבחוץ באמצעות צעירים רבים הבוחרים בחיי שיתוף, בתנועות הבוגרים השונות ובקבוצות השיתופיות המשימתיות, מתוך הבנה עמוקה כי כך יוכלו לקיים חיים בעלי משמעות. כמו כן, מאז המחאה, קיים עניין רב בנושא הקואופרטיבי כדרך בה אנשים יכולים, בכוחות משותפים, להיטיב את סביבת חייהם ולייצר בועות שוויוניות והוגנות, בתוך העולם הקפיטליסטי התחרותי וקואופרטיבים קטנים צצים בכל מקום.

היינו ברי מזל לארח לאחרונה כאן בארץ משפחה מקהילה נוצרית מהצפון הרחוק של גרמניה. מרטין ואנדריה קלוץ-ווק הם חברים ותיקים בקהילה (מעל 30 שנה) שהגיעו לטיול בארץ וביקרו בקיבוץ העירוני בנצרת עילית עם בתם מאיה, שנולדה בקהילה. כאן אנו מפרסמים את פרופיל של הקהילה שלהם.

קהילת בסיס וולפסהגנהיטן

החיים בקהילה נוצרית - החיים בעקבות ישו

הסיפור שלנו

"אך לכם ייחשבו קודם כול ענייני ממלכת האל וצדקתו. כל הדברים האחרים יתווספו לאחר מכן." Mt. 6,33

בתחילת שנות ה-70 יצאה לדרך קהילת קורנווסטהיים (ליד שטוטגרט), מעודדת על-ידי קהילות אחרות כמו טייזה, של IG – מינכן, קהילות הבסיס של דרום אמריקה וכמו כן חצרות האחים (קהילות הכנסייה הבינלאומיות).

"הם כולם יצאו לדרך לחפש קודם כל את ענייני ממלכת האל וצדקתו". יחד אתם אנו גילינו ומגלים תוך כדי כך את הכוח המקורי ובעל יכולת השינוי של האוונגליום.

יחד עם המעבר ב-1983 לולפסהגנהיטן (ליד קיל) התחלנו, יחד עם מגורים ומסחר משותפים, ליצור גם עבודה משותפת. הרבה אנשים ביקרו אותנו והצטרפו להתחלה החדשה הזו.

ב-1990 הקמנו את קהילת הבסיס פרנצלאואר ברג / ברלין, במרכז של מוקד חברתי ופוליטי, כדי לחיות כסמל בלתי אליים כתא נוצרי של תקווה.

ב-1995 נשלחה משפחה אחת לדיבשטשה, כפר קטן באוקראינה

המערבית, כדי ליצור שם בסיס לקהילה נוספת. אנשים מהכפר החכירו לנו את אדמתם. וכך יכולנו לבנות בעבודה מאומצת אזור חקלאי ביולוגי. השנה העברנו את כל המפעל לקהילה אוקראינית מהכנסייה החופשית.

חיים משותפים

"הם המשיכו בעקביות בקהילה ובשבירה של לחם, ובתפילות ... ביחד והיה להם הכול במשותף." Apg. 2,42 f

אנחנו מונים כ-80 איש, רווקים ומשפחות, מדלגים על פני הדורות וממוצאים שונים. לפי הדוגמא של הנוצרים הראשונים, אנו חיים בשותפות בעבודה, ברכוש ובמגורים, כלומר במבנים המבוססים על התחלקות. אנו מתחלקים ברכושנו הגשמי, כמו גם בתרומות הרוחניות שלנו, ביומיום וגם בחגים.

ב-**וולפסהגנהיטן** העבודה המשותפת היא חלק בסיסי של החיים. כל אחד ואחת מוצא כאן עיסוק בהתאם ליכולות ולאפשרויות שלהם: במשק הבית, במשרד, בטיפול בילדים, בסדנאות וכו'.

את פרנסתנו אנו מרוויחים דרך ייצור ומכירה של ציוד נייד לגני ילדים ובתי ספר ומתקנים טיפוליים.

היצירה של מקומות עבודה מבוססת תחילה על הצרכים של האנשים. לא הרווחים והמקסום שלהם ייתפסו מקום ראשון בחשיבות אלא הכבוד לשיתוף ולתעסוקה המשותפת ומשמעותה. בינתיים אנו כבר יכולים להעסיק גם אנשים מבחוץ.

מפגש של מרטין, מאיה ואנדריה (יושבות בסוף השולחן) מקהילת בסיס וולפסהגנהיטן עם שולחן הקומונות הבינלאומי (ספטמבר, 2014)

בברלין הקהילה עוסקת בעבודה מגוונת בשכונה: בין השאר בטיפול בנצרכים באזור המתפתח פרנצלאואר ברג: במחסן הבגדים לאנשים במצוקה כלכלית, במסגרת הכלכלית עם הכנסיות הסמוכות. בנוסף, אנו מפעילים גם גן ילדים ציבורי, שבו כ- 16 ילדים בגילים שונים.

הייעוד שלנו

"בואו אלי כל אלה המתייסרים ושעליהם לשאת משא כבד. עליכם לנשום ולהיות חפשיים." Mt. 11,28

ייעודנו הוא, ללכת בעקבות ישו ולהיות קהילה חיה. קהילה אשר פתוחה לאנשים, שבאים אליה, פתוחים למשימות שיוטלו עליהם. הקמת הקהילה היא משימתנו הראשונה – כבסיס לסדר החיים החדש של האל, כפי שהוא ניתן לנו גם בנאום ההר של ישו.

סימני קהילת ישו הם ההתחייבות ואי האלימות. אנו רוצים לשאת בהחלטה חופשית – בעזרת האל – את הסולידריות בינינו לכל החיים ובכך להישאר נאמנים למשימה שהוטלה לנו.

רישות כנסייתי ומחויבות פוליטית

קהילת בסיס וולפסהגנרהיטן

אנחנו רואים את עצמנו בקשר עם הכנסייה העולמית. ביחד אנו חווים את הניסיון, שהחיים כחסידי של ישו, הם הכוח הרדיקלי והמהפכני שיכול לשנות את עצמנו ואת העולם.

אנו אסירי תודה, לחוות בהקשר זה את החיבור והמחויבות המשותפת עם קבוצות נפרדות וקהילות אחרות: עם קבוצות וכנסיות השלום ההיסטוריות ברשת של "כנסייה ושלום" ועם קהילות הבסיס באל סלבדור. אנו חשים מחוברים במיוחד לחצרות האחים (קהילות הכנסייה הבינלאומיות).

כולם גילו ומגלים את הכוח המקורי ובעל יכולת השינוי של האוונגלים, שיצאו כדי "קודם לחפש אחר ממלכת האל וצדקתו". ביחד אנו מגלים את הקשר בין חיים סולידריים וקידום הצדק והשלום.

באביב של 1986 נתנו לנו שני אירועים את התמריץ למחויבות פוליטית מתמשכת. - התאונה בתחנת הכוח הגרעיני בצ'רנוביל. מאז אנו פעילים בתנועה נגד הכוח הגרעיני ומחפשים אחר דרכים ייחודיות ליצירת אנרגיה מבוזרת ומתחדשת. - והביקור המרגש של חברה מאחת קהילות הבסיס מאל סלבדור, מביקור זה התפתחה שותפות נמרצת.

ברוכים הבאים

אנו מזמינים את כולם, להכיר את החיים המשותפים בוולפסהגנרהיטן. אנו מזמינים אתכם, לחוות את חיי היומיום שלנו בעבודה, ביום חג, בתפילה משותפת וכו'.

אם זה אפשרי, קחו לכם לפחות שבוע זמן עבור הביקור. אנו מבקשים להירשם מראש, אנשים צעירים מוזמנים להגיע לזמן של הכרות מעמיקה.

קהילת בסיס פרנצלאואר ברג,
רח' דונקר 14
10437 ברלין
טל: 030 4440700

קהילת בסיס וולפסהגנרהיטן
צום ווהל 4
24214 טיטנדרף
טל: 04346 368000
ev@basisgemeinde.de

basisgemeinde@web.de
www.basisgemeinde.de

מועצת הקבוצות והקהילות המשימתיות בישראל

גיימס גרנט-רוזנהד, חבר קיבוץ משעול ונציג תנועת קבוצות הבחירה של המחנות העולים בוועד המנהל של המועצה.

עולים מהקווקז. רשת "אופקים לעתיד" הדרוזית דומה בשיטת הקמת הקהילות שלה לרשתות העולים, בכך שחברי הקהילות הם צעירים מקומיים שמתאחדים לשיפור הקהילה המקומית והחברה הישראלית.

תריסר הארגונים הנוספים, הבונים קהילות, שונים מקהילות בני מקום בכך שחבריהן משנים את יעד מגוריהם לשכונות המודרות חברתית-כלכלית או גאוגרפית הרלוונטיות להקמת פרויקטים חברתיים.

2. רשתות של קהילות דתיות: יש שלוש רשתות של גרעינים תורניים, מתוכם שתיים מהציונות הדתית: תנועת בוגרי בני עקיבא (תנועת הנוער שהיסטורית הקימה קיבוצים דתיים רבים) ורשת "קרן קהילות" הענקית. כמו-כן קיימת רשת "נטיעות" שכוללת את קהילות חרדיות של חוזרים בתשובה. ישנן רשתות גרעינים תורניים נוספות שלא הצטרפו למועצה.

3. תנועות קיבוצי מחנכים שיתופיים: ארבע מהתנועות הציוניות-סוציאליסטיות החלוציות ה"קלאסיות", שהיסטורית הקימו את רוב הקיבוצים, פיתחו תנועות בוגרים של "קיבוצי מחנכים". הקהילות שלהן ממוקמות גם בערים וגם באזורים כפריים, ולרוב מורכבות מ"קבוצות אינטימיות" קטנות, המקיימות חיים ברמת שיתוף גבוהה. מרבית חברי הקהילות עובדים יחד יום יום בפרויקטים חינוכיים קואופרטיביים. בנוסף לקבוצות ע"ם (בוגרי תנועת הנוער הבונים דרור), קבוצות הבחירה (בוגרי המחנות העולים), בוגרי השומר הצעיר ודרור ישראל (בוגרי הנוער העובד והלומד), יש כעת תנועה חמישית, "תרבות", של קהילות תרבות משימתיות שמתרכזות בחינוך, מוזיקה, דרמה ואמנויות ככלים לשינוי חברתי.

4. קהילות עירוניות עצמאיות חילוניות/פלורליסטיות: גם "מעגל הקבוצות" וגם "החממה הקהילתית" הן רשתות של קהילות עירוניות חילוניות/פלורליסטיות. חלק מהקהילות מגדירות עצמן כקיבוצים עירוניים וכוללות מידה משתנה של צריכה וייצור קואופרטיביים.

השיחות הראשונות הקשות על פעולה משותפת לשיפור החברה הישראלית ב-2011 הביאו ב-2012 להקמת גוף המהווה מטריה ייצוגית ודמוקרטית לכל ההתארגנויות הללו. יחד, מועצת הקבוצות והקהילות המשימתיות בישראל (ע"ר) כוללת 14 תנועות ורשתות שמייצגות 270 קהילות וקבוצות ברחבי הארץ, בהן חברים כ-8,000 חברים מבוגרים שמפעילים מיזמים חברתיים שמשפיעים על כ-350,000 ישראלים. העבודה שלנו רק מתחילה...

ניתן למצוא את שורשי הניסיונות הראשונים של הדור החדש של הקהילות הייעודיות המשימתיות בישראל כבר ב-1968. בשנה ההיא גרעין "שעל" החל להקים אב טיפוס של קיבוץ עירוני בכרמיאל, בעוד המייסדים של הגרעין התורני הראשון החלו את הקמתו בקריית-שמונה. הקהילות המשימתיות הללו הגיעו מרקע מאוד שונה פוליטית, אידאולוגית וסוציולוגית. מייסדי גרעין "שעל" היו בוגרי תנועת הנוער הציונית-סוציאליסטית "הבונים דרור" מצפון אמריקה, בעוד מייסדי הגרעין התורני בקריית שמונה הגיעו מתוך הציונות הדתית האורתודוקסית, כולל בוגרי בני עקיבא ושיבת מרכז הרב. כמה קיבוצים עירוניים וגרעינים תורניים נוספים קמו בסוף שנות השבעים ותחילת שנות השמונים, אך רק בשנות התשעים החלה פריחה משמעותית במספרם בכל ישראל, כשרשתות ותנועות שונות החלו לרכז את פעילותם ביצירת הקהילות ייעודיות האלה.

בשלושת העשורים האחרונים הקשר בין הקהילות השונות הללו היה נדיר והרבה פעמים נשא אופי של עימות על בסיס ניגוד פוליטי ואידאולוגי, כשהקהילות והתנועות הסוציאליסטיות והדתיות התחרו ונאבקו כדי להשפיע ולהוביל את ישראל בכיוונים סותרים בנושאי מפתח שונים. בשנים האחרונות, התפתחויות פוליטיות וחברתיות כמו המאבק בהפרטת הקרקעות והתרחבות הפערים הכלכליים איחדו את התנועות השונות ועזרו להן להניח בצד חלק מהמחלוקות כדי לשתף פעולה בקידום ציונות דמוקרטית, סולידריות חברתית, פעולה חברתית ובניית קהילות.

כשהמחאה החברתית סחפה את ישראל ב-2011 היו כבר לפחות 14 תנועות ורשתות קהילתיות שייצגו, קישרו ויצרו קהילות משימתיות לאורכה ולרוחבה של ישראל. ניתן, בגסות, לחלק את הקהילות לארבעה סוגים, אם כי במציאות יש הרבה הגדרות חופפות והבדלים ביניהן, כך שהטרמינולוגיה עשויה להטעות: קהילות בני מקום - תושבים מקומיים (עולים ומיעוטים); קהילות דתיות (גרעינים תורניים של דתיים לאומיים וחרדים חוזרים בתשובה); קיבוצי מחנכים - קבוצות שיתופיות של בוגרי תנועות הנוער החלוציות; וקהילות עירוניות עצמאיות חילוניות/פלורליסטיות.

1. רשתות של קהילות בני מקום: קיימות שלוש רשתות של קהילות עולים משימתיות, שמבוססות בעיקר על קבוצות מנהיגות של צעירים מקומיים, שלוקחים אחריות על הקהילה והשכונה ממנה באו, ובכך משפרים את החברה הישראלית כולה. "הנני" ו"חברים בטבע" הן רשתות של קהילות עולים מאתיופיה ו"מדור לדור" היא רשת של קהילות

קומונות בעולם: לא על הקיבוץ לבדו

הקיבוצים הישראלים נטשו מזמן את הדרך השיתופית, אבל ברחבי העולם מספר הקומונות והקהילות השיתופיות דווקא נמצא במגמת עלייה. טעימות מחיי שיתוף מגוונים בכמה מדינות - מאיטליה ועד הודו

אורן קנר

לא לאלומות, לא לטפילות כלכלית, לא להפרת חוק (כולל שימוש בסמים) ולא לשמור בבטן בעיות בינאישיות אלא להביאן בפני הקבוצה - אלה ארבעת הלאווים של הקומונה העירונית גנס (Ganas, בספרדית: רצון חזק), 75 בני אדם החיים בשבעה בתים צמודים שביניהם גן יפה בסטייטן איילנד שבעיר ניו יורק. בקהילה שלושה מעגלי שיתוף: בראשון יש כ-15 בני אדם החיים כקומונה, ש"משתפים ביחד את זמנם, כשרונותיהם וחפציהם החומריים" ומנהלים את הקהילה. במעגל השני יש כ-25 בני אדם החיים בקביעות בקהילה ושותפים ברוב התחומים אך לא בקופה המשותפת. במעגל השלישי יש כארבעים בני אדם, רובם סטודנטים, היושבים ארעי במקום, משתתפים בחיים החברתיים ומעורבים כלכלית על פי חוזה. העסק (הרווחי) של הקהילה הוא Every Thing Goes - ארבע חנויות קמעוניות של בגדים משומשים, רהיטים משופצים, ספרים יד שנייה ומגוון פריטים ממוחזרים. קריאה נוספת <http://www.ganas.org>.

כמה ימים לאחר הטלת פצצות האטום על הירושימה ונגסקי זכה נישו יאואי להתגלות אלוהית, שהביאה לייסוד דת חדשה, ובה גלום הצו המוסרי הבא: הקמת קומונה שחבריה יתמסרו לאלה שאינם יכולים להתקיים אלא בתמיכת זולתם. "משימתי אינה להפיץ דת, כי אם לקיים חברה של שוחרי טוב. מי שיצטרף למשימה, ולו גם מאמונה אחרת, יבורך", אמר יאואי. על בסיס תפיסה סובלנית זו התפתחה קהילת אוֹיֶמְטוֹ אֶגִּיֶסִי מורה, המפעילה תאגיד של שירותי סיעוד ומעונות לזקנים, לחולים כרוניים ולמוגבלים. בקהילה הרבגונית יש מעגלים שונים, החופפים חלקית זה את זה. כ-350 איש עובדים בתאגיד הסיעודי (ב), אך רק חלקם שייכים למעגל הדתי (א). בשכונה הקהילתית אֶגִּיֶסִי מורה (ג) חיים שישים מבוגרים, רובם עובדים בתאגיד הסיעודי, ורק שלושים מהם חיים כקומונה (ד). בקומונה אין חדר אוכל משותף. החברים מכניסים את משכורתם לקופה ומקבלים תקציב שווה. הגישות בקומונה הן אנרכיות במובהק: כל חבר מחליט היכן וכמה לעבוד ובאיזו מידה לשתף את חבריו בהכנסותיו.

ארבעים אלף איש חיים חיי שיתוף מלא ביותר מ-400 קהילות נוצריות ברחבי קנדה וארצות הברית. אלה הם ההוּטְרִיטִים (על שם מנהיגם, יעקב הוטר, שהועלה על המוקד), תנועה שצמחה לפני כ-500 שנה באזור מורביה, כיום בצ'כיה. זוהי למעשה אחווה נוצרית שאנשיה סירבו לשרת בצבא, לאחוז בנשק, לשלם מסי מלחמה, להישבע בפני שליטים בשר ודם ולשרת את מוסדות השלטון. לאחר שנים רבות של רדיפות, טבח, עינויים ונדודים היגרה העדה כולה ב-1874 ממזרח אירופה לארצות הברית, ובהמשך, בעקבות רדיפות נוספות, הגיעה גם לקנדה. אורחות חייהם השיתופיים של ההוטריטים, המבוססים על פסוקים מן הברית החדשה, כתובים בספריהם הקדושים, והם חלק בלתי נפרד ממצוות הדת שאין לסטות מהן: אין רכוש פרטי, איש כיכולתו וכצרכיו, חיי צנע, הסתגרות מפני העולם על פיתוייו, משפחה פטריארכלית, סבלנות ואמונה בסמכות הקדושה ("מי שמביע דעות כפירה או מתנהג שלא כראוי, יש לנהוג בו בסבלנות. יש לתת לו את ארוחותיו במקום מבודד... יתאפשר לו לעשות חשבון נפש... אין לדחוק בו עד שיתקן את דרכיו"). מרבית ההוטריטים מדברים בעגה גרמנית, מנהלים סגנון חיים שנשמר להפליא לאורך מאות שנים, לבושם ארכאי, והם מסתגרים בקהילותיהם. יחד עם זאת, הם מנהלים משקים חקלאיים משגשגים בעזרת ידע וטכנולוגיה מודרניים. לאחרונה נוצר קרע בין שמרנים לחדשנים בחברה ההוטריטית: קהילות חדשניות עוסקות גם בתעשייה, מחנכות את ילדיהן הבוגרים בחינוך תיכוני בבתי ספר "של העולם" ומשתמשות בתפילות בשפה האנגלית. התגובה המאפיינת את ההוטריטים לקרע כזה מוכתבת על ידי המסורת: סבלנות רבת שנים, בבחינת "נחכה ונראה ונשאיר בידי אלוהים את פתרון הבעיה". אולם לפעמים מצווה אלוהים על חרמות ונידוי, לפעמים מתערב גם השטן, והדברים מגיעים גם לעימותים משפטיים בבתי דין של המדינה. פרטים נוספים <http://www.hutterites.org>.

שמונים וחמישה מבוגרים ו-15 ילדים חיים באזור הכפרי של וירג'יניה, ארצות הברית, בקומונת טווין אוקס (Twin Oaks), אשר נוסדה ב-1967 כחלק מתרבות ילדי הפרחים. זוהי הראשונה והמרכזית מ-13 קומונות השייכות ל"פדרציה של הקהילות השוויוניות" בארצות הברית, שמזכירות בעקרונותיהן את הקיבוץ. בטווין אוקס נהוגה לינה משותפת חלקית לפעוטות (שלושה-ארבעה לילות בשבוע), עם מושגים השואלים מן העגה הקיבוצית הישראלית. כחלק ממורשת תרבות ההיפים וההתנגדות לאופיו הכובל של מוסד הנישואים, לכל חבר או חברה יש חדר משלו, גם אם הם נשואים. 75 אחוז מהכנסותיה של טווין אוקס באים מייצור ערסלים והשאר מעריכת אינדקסים לספרים ומתעשיית טופו. פרטים נוספים ב<http://www.twinoaks.org>

למרגלות הרי האלפים האיטלקיים המערביים, לא הרחק מהעיר טורינו (Torino), מסתתר "מקדש האנושות" - מערכת של מבנים תת קרקעיים, עשירים בפסיפסים של זכוכית טיפני צבעונית, ציורי קיר, ויטראז'ים ותבליטי קרמיקה, מעשה ידיהם של חברי קהילת דָמָנוּר (Damanhur). זוהי למעשה פדרציה של קהילות, שנוסדה ב-1977 סביב בניית המקדש ומציבה אמנות, מדיטציה ומחקר רוחני במרכז הפילוסופיה שלה. יש בה כ-800 חברים, החיים בתאים שיתופיים (גרעינים) ובהם 15-20 נפשות. הם מאוגדים בארבע קהילות ומתגוררים בשבעים מבני מגורים גדולים, הפזורים לאורך שלושים קילומטר ביישובים שונים בעמק ואלקיוסלה (Valchiussella). חבריו של כל גרעין חיים בבית משותף, עם חדרי אוכל ואירוח משותפים. הבוגרים גרים בדירות נפרדות, הילדים בחדרים משותפים. הנישואים הם בחוזה שתקף לשלוש שנים בלבד, ואפשר לחדשו רק בהסכמת בני הזוג. הקהילה מפעילה גן ילדים, בית ספר יסודי ותיכון עצמאיים. השיטה הכלכלית בדמנור מבוססת על יסודות שיתופיים, אך מדגישה את אחריות הפרט לפרנסתו ולפיתוח כשרונותיו האישיים. כדי לפשט את יחסי החליפין הפנימיים הנהיגו אנשי דמנור גם כסף משלהם. מידע נוסף ב<http://www.damanhur.org>.

< בגרמניה פעילות לא מעט קומונות המבוססות על השקפת עולם חילונית-סוציאליסטית ברוח "השמאל החדש" של שנות השישים של המאה הקודמת. הן חולקות ביניהן כמה ערכי יסוד כמו סלידה מסימני היררכיה בקבוצה, מחויבות לנושאי איכות הסביבה ולשוויון בין המינים והתנגדות לגילויי לאומנות וניאו נאציזם. קומונות אלה אף ארגנו רשת התרעה על אירועים ניאו נאציים צפויים, כדי לאפשר לחבריהן להגיע להפגנות נגד בכל מקום שנדרש.

אורוויל (Auroville), קהילה של מערביים ויהודים החיים ביחד בדרום מזרח הודו, מגדירה את עצמה כעיר העתיד. בינתיים גרים בה 1,500 איש, אבל החזון והתכנון הם להגיע לחמישים אלף תושבים. העיר נבנית בצורת גלקסיה, שבמקדה מרכז רוחני, וממנו יוצאות מעין קרניים המחלקות את העיר לאזורים של מגורים, תעשייה ותרבות ו"אזור בינלאומי". חגורה ירוקה של יער וחוות חקלאיות מקיפה את העיר. בינתיים אורוויל עוד לא נראית כמו עיר, אלא יותר כמו קיבוץ גדול שמורכב מקיבוצני משנה, אבל כשהוקמה ב-1968 גם 1,500 חברים נראו כמו חלום. כתב הייסוד של אורוויל מדבר על מקום "שאינו שייך לשום מדינה, מקום שבעלי רצון טוב יוכלו לחיות בו באחריות הדדית ובחופש כאזרחי העולם. היחסים בין בני אנוש לא יהיו מבוססים על תחרות כי אם על שיתוף פעולה". בטקס העלייה על הקרקע השתתפו נציגים מ-124 מדינות. כל אחד מהם הביא חופן אדמה מארצו, ועל תלולית העפר המשותפת נוסדה אורוויל, ברוח חזונה של "האם", המייסדת והמנהיגה הרוחנית מירה אלפסה, שהלכה לעולמה ב-1973. אישיותה וכתביה היו ועודם התשתית הרעיונית להקמת היישוב ודרך ניהולו.

אורוויל היא אוסף של יותר מתשעים קהילות ויישובים קטנים, המאוגדים לקהילה אחת ופזורים על כעשרים קילומטרים רבועים. יש קהילות שאינן אלא כמה משפחות שמקיימות יחסי שכנות טובה, ויש קומונות עם קופה משותפת וארוחות משותפות. יש אנשים אמידים ויש אנשים שבקושי גומרים את החודש. יש כאלה שגרים בבתי עץ עם גג מכפות דקלים ושירותים בחצר, אחרים חיים בבתים גדולים ומאובזרים עם שירותים מפוארים, ג'קוזי ומשרתים.

בדומה לקיבוץ הקלאסי, אין באורוויל רכוש פרטי. אנשים יכולים לצבור רכוש ולהוריש אותו לילדיהם, אבל אם הילדים בוחרים לחיות מחוץ לאורוויל, הם אינם רשאים לרשת את בית הוריהם, שעובר לרשות הכלל. שלא כמו בקיבוץ הקלאסי, כל אחד אחראי למצוא את פרנסתו בעצמו. הקהילות שב"אזור הירוק" מתקיימות מחקלאות (בעיקר אורגנית) וייעור. מפעלי התעשייה מבוססים על אנרגיה לא מזהמת (סולרית, טורבינות רוח וכו'). יש גם מפעל קטן לייצור גבינות גורמה, מרכז לרפואה אלטרנטיבית, משרד ארכיטקטים, מרפאת שיניים, כמה מסעדות ובתי קפה, שתי מאפיות וסוכנות נסיעות. חדר אוכל משותף מספק ארוחות צהריים צמחוניות לחברים (תמורת נקודות) ולאורחים (בתשלום). מקור הכנסה נוסף הוא תיירות. אפשר להצטרף לתוכנית בת שבוע להיכרות עם המקום (בין אוקטובר למרץ, אחר כך פשוט חם מדי). אפשר גם לגור באחד מבתי ההארכה שבמקום. מידע נוסף ב<http://www.auroville.org>

ידיעות אחרונות

למה יותר ויותר צעירים
לפני ואחרי צבא
עוברים לגור בבית אחד
עם עשרות אנשים?

מרב בטיטו

קבוצת
המחנכים
"יורה"

קיבוץ
המחנכים
בבאר-שבע

קיבוץ
עירוני
משעול

קהילת
אלומה

כאילו לא עברו יובלות מאז ייסוד דגניה, וא"ד גורדון עזב רק לרגע את הטורייה ותכף ישוב. כאילו לא היו מעולם נפגעי הלינה המשותפת ומפח הנפש של ההפרטה הנרחבת: הקבוצה השיתופית עושה קאמבק – מעודכנת ועכשווית מאי פעם. נראה שההסתופפות תחת סכך כלכלי ואידיאולוגי הפכה עבור כ-13,500 ישראלים לדרך חיים מגניבה ומיוחדת, שמעניקה להם גם איכות חיים וקהילה תומכת. הם המירו את העבודה החקלאית הקשה בהגשמה חינוכית בפריפריה ובשכונות, ואת אסיפות החברים והתקנונים – בשיחות עומק ובהחלטות משותפות נטולות ביורוקרטיה.

יחידים ומשפחות, צעירים לפני ש"ש, ומשתחררים שהשירות הצבאי לא הקהה במ את עוקצו של הסוציאליזם, גרעיני נח"ל עירוניים ועולים חדשים, אלו הן חלק מקבוצות האוכלוסייה שבחרו במשפחה מורחבת שבה התינוקות גדלים יחד והמבוגרים קונים בסופר עם כרטיס האשראי הקבוצתי. אנטון מרקס – כל קשר לקרל מרקס מקרי בהחלט – הוא הרכז של "שולחן הקומונות הבינלאומי" (נוסד ב'1976), גוף בירטנודעתי המשמש מעין לשכת קשר בין קומונות שונות בעולם. "יש תנועות קומונליות ותיקות בעולם, כמו ההוטרים באמריקה והברודרהוף בגרמניה", הוא אומר. "מדובר בעשרות אלפי אנשים שחיים ככה הרבה שנים. הקיבוץ הישראלי אף פעם לא היה תופעה יחידה במינה". עם זאת, הוא מציין, "תמיד היינו אימפריה של קומונות, שהשפיעה מאוד על התפתחות המדינה, בזמן שתנועות קומונליות אחרות בעולם דווקא בידלו עצמן מהחברה. הקיבוץ בישראל תמיד היה מכוון ללקיחת אחריות על גורל המדינה. פעם זה היה באמצעות עבודה חקלאית והגנה, והיום זה בעשייה חינוכית-חברתית, זה כל ההבדל."

לא מוכרחים מחקרים מדעיים כדי לדעת שאם אתה חי עם אנשים שבחרת, ואתה עושה משהו שאתה מאמין בו, חזקה עליך שתהיה אדם מאושר יותר. הסיור בין שש קבוצות שיתופיות מעלה כי ברחבי המדינה חיים היום לא מעט אנשים מאושרים למדי, שמצאו שיטה להתגבר על עצבות המשכנתה ודכדוך השחיקה בעבודה ולהרוויח חברים שהם יותר ממשפחה.

קיבוץ עירוני משעול

גיאוגרפיה: רחוב הלטם, נצרת-עלית, בבניין מרכז הקליטה לשעבר.

היסטוריה: חברי הקבוצה גדלו בתנועת הנוער "מחנות העולים" ויצאו מגרעיני נח"ל שונים לש"ש. כשהשתחררו המשיכו לחיי שיתוף. הקבוצה המקורית מורכבת משלושה גרעינים החיים בעיר משנת 2000, וחלק ממנה הגיע מהקומונה החינוכית במגדל-העמק.

כוח אדם: 80 מבוגרים ו־50 ילדים (נחשב לקיבוץ העירוני הגדול בארץ ובעולם).

מוסדות חינוך: שני גנים לגילאי 0 עד 3 (חצי מהמטפלים הם גברים). הגדולים יותר לומדים בשלושה בתי ספר יסודיים בעיר.

נציגי התנועה: ענבל פרפר (35), מקיבוץ בית-העמק, נשואה ואם לשלושה. רכזת תוכנית "זמר" (קבוצות ש"ש במגדל-העמק ובנצרת-עלית), מנחה סדנאות בנושא חינוך מיני לבני נוער. ניר הרבורגר (40), מגבעתיים, נשוי ואב לשניים. מרכז עמותת "תיקון" — עמותת בוגרי תנועת "מחנות העולים".

איך זה עובד: הקיבוץ העירוני מורכב משבע קבוצות. כל אחת מנהלת אוטונומית את הכלכלה והחיים החברתיים שלה. לכל אחת מהן יש מרחב משותף — סלון ומטבח ומרחב לילדים. ענבל: "אצלנו יש כל יום ארוחת ערב משותפת. אין רשימת תורנות אוכל או שטיפת כלים — כולם לוקחים אחריות". ניר: "בקבוצה שלנו מארגנים ואוכלים ארוחה משותפת רק ביום שישי בערב. התורנות היחידה היא של ניקיון המרחב הציבורי". ענבל: "לקבוצה שלנו יש מפגש שבועי משותף, שיכול להיות עיצוב המרחב הקבוצתי או לימוד לקראת יום הכיפורים. הקבוצה היא מרחב החיים ולא מרחב משימה: אנחנו לומדים דברים, והדינמיקה משתנה עם השנים". ניר: "בקיבוץ הקלאסי גם החברה שלא הבינה בחקלאות הצביעה בעד או נגד רכישת קומביין. אנחנו מעדיפים מעגל שמאפשר שיחה ולא מחייב הצבעות ותקנונים. אנחנו בונים תנועה, ויש לנו משימות חינוכיות וחברתיות שהן מרכז חיינו."

ממה מתפרנסים: עבודות חינוכיות בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי.

חשבון בנק: המשכורות של החברים נכנסות לחשבון משותף, שממנו יוצאים תקציבים אישיים לכל חבר או משפחה ותשלומים קבוצתיים. ענבל: "אנחנו בדיוק כמו כל אדם בישראל בשכבת הגיל וברמה הסוציאקונומית שלנו: בלי עזרה של הורים יהיה קשה להסתדר."

מה מחזיק אותנו יחד: ענבל: "אנחנו אוהבים לצאת לקמפינג, להודיע בהנגאאוט הקבוצתי שיש למישהו סרט חינם בטלוויזיה ולצפות בו יחד ולצאת לטיולים". ניר: "ההיכרות ארוכת השנים והחברות מאפשרות את הביחד הזה. הנכונות והרצון של כולם לעבור תהליך אישי כדי להיות מסוגלים להיות בצורה שיתופית."

קהילת אלומה

גיאוגרפיה: קריית-יובל, ירושלים.

היסטוריה: בוגרי מכינות צבאיות וסטודנטים למשפטים בהר הצופים חיפשו לעשות משהו באוריינטציה חברתית. הם נפגשו במקרה, יצאו לכמה דייטים והחליטו להתאחד. הם גרו שנתיים בשכונת נווה יעקב, שנתיים נוספות במוסררה ובשלוש השנים האחרונות — כולם שוכרים דירות בשכונה.

כוח אדם: עשרה מבוגרים ושלושה ילדים בני שנה. יש גם זוג שגר במודיעין, זוג נוסף שנסע ללימודי דוקטורט בקנדה, חבר שמלמד בירוחם וחברת קהילה שחוזרת מתואר שני באנגליה.

נציגי התנועה: נמרוד שלם (29), נשוי. במקור מחולון, שבע שנים בירושלים, מתוכן ארבע שנים חבר בקבוצה שאלה הגיע בעקבות בת זוגו. עובד בעמותת "רוח חדשה" כרכז בקהילות צעירים ועם קבוצות אחרות בעיר. לדבריו, "יש בפירוש צמיחה של קבוצות. בירושלים יש היום 15 קבוצות שיתופיות, שחמש מהן הקימו את המכינה הקדם-צבאית הראשונה והיחידה בעיר."

איך זה עובד: כבר שבע שנים הם נפגשים פעם בשבוע, אוכלים יחד ומתיישבים ללמוד: "החברים מעבירים שיעורים אקדמיים אינטלקטואליים. זה מקום שאנשים מביאים את עצמם לתוכו, את ההצלחות והקשיים, את השאלות והחוויות. השאיפה היא שהקהילה תהיה מקום שבו אפשר לחלום יחד על החיים ועל הסביבה שבה נגדל את הילדים שלנו. המכנה המשותף שלנו הוא לעשות תיקון עולם ועשייה חברתית משותפת."

ממה מתפרנסים: עובדת במשרד ממשלתי, שני מורים, שתי פסיכולוגיות, יום הייטק, עובד עם נוער בסיכון, עובדת סוציאלית, שניים בעמותת "רוח חדשה", רכזת תוכנית מצטיינים באוניברסיטה העברית.

חשבון בנק: החברים מאמינים ששיתוף כלכלי הוא כלי ולא ערך בפני עצמו: "יש לנו קופת קהילה שאלה מעבירים כל חודש סכום סמלי שמשמש לכיבוד באירועים, לטיולים ולמתנות. השאיפה שלנו היא לעזור אחד לשני במקרה הצורך. לשיתוף הכלכלי אין ערך מוסף בעינינו והוא רק עלול לעורר אינטריגות מיותרות."

למה אנחנו כאן: "הגענו לשכונה ממקום הכי צנוע, לא באנו להושיע אף אחד. אנחנו שואפים להתחבר למארג של הפעילים השכונתיים והגופים השונים ולפעול כחלק ממנו". חלק מהחברים מעורבים ביוזמה של פתיחת קואופרטיב מזון בשכונה יחד עם פעילים נוספים. "זה מודל של שיתוף כלכלי שעונה על צורך חברתי קיים. אף אחד מאיתנו לא אמיד, אבל אנחנו בהחלט לא שייכים לשכבת מצוקה. זו שכונה מאוד ערנית, יש לה ועד תושבים פעיל שנקרא 'קרית יובל חופשית'. מין מעבדה של החברה הישראלית, יש כאן מכל טוב הארץ, מגוון אנושי מכל המגזרים."

למה זה טוב לי: "יש לי מעגל חברתי רחב ומאוד משמעותי שנותן תמיכה ואהבה, ובעיקר אני יודע שיש לי שותפים לדרך. לצד המשפחה שאני מאוד אוהב, יש מקום לעוד דמויות קרובות ומשמעותיות. עניין חשוב נוסף הוא חיי הרוח והתרבות, החיים היהודיים שיש לנו בקבוצה: אנחנו לומדים סוגיות שקשורות ליהדות ולערכיה ומעדיפים לבחור בעצמנו את מה שמתאים לנו מתוכה במקום להישאר במקום מתנכר לדת. לדוגמה, מי שהשיא אותנו הוא חבר טוב שיחד איתו כתבנו את הטקס ואת התכנים."

קיבוץ המחנכים בבאר־שבע

גיאוגרפיה: רחוב ההסתדרות, העיר העתיקה, באר־שבע.

היסטוריה: חברי הקבוצה שירתו יחד בגרעיני ש"ש ובאו מתנועת "הנוער העובד". הם הגיעו לעיר לפני עשר שנים במסגרת פרק המשימה, ונוצרו קשרים טובים עם הרבה גופים בעירייה, אז הם החליטו להישאר בבאר־שבע.

כוח אדם: 55 צעירים, מתוכם חמישה זוגות.

נציגי התנועה: שי רוזן (30) מגבעתיים, מרכז הקיבוץ בחמש השנים האחרונות: "אני אחראי על הקשר עם המחלקות השונות של העירייה, מדריך ב'מסע לארץ הבחירה' (מיועד לכיתות י"א) ומרכז את 'אוהל זכור' (מפעל הנצחה למורשת יצחק רבין שמקיימת תנועת 'דרור ישראל' בכל שנה ברחבי הארץ)". ניצן זגן (29) מהוד־השרון, מרכזת הדרכה ב"מעורר" (עורך סמינרים לתלמידי תיכון, לחיילים ולמבוגרים). ניר סבו (30) מקריית־אנון הוא מחנך שותף (אחראי על החינוך הבלתי פורמלי) בכיתות ד'–ה' בבית הספר בארי בעיר. שלושתם סטודנטים בבית המדרש למורי עם בבית ברל.

איך זה עובד: יש שלוש קבוצות בוגרות — אדומה, כחולה וירוקה — ועוד שלוש צעירות, וארבעה חשבונות בנק שאליהם נכנסות כלל המשכורות משלל המשימות החינוכיות לתשלום החשבונות (מלבד מים וחשמל הקבוצה משלמת 18 אלף שקל בחודש לתנועת דרור ישראל שמיימנה את שיפוף המבנה). שי: "זה סכום

שקבענו בעצמנו, ובעוד תשע שנים המבנה יהיה שייך לתנועה". כל קבוצה מעבירה 5,000 שקל בחודש לשכר הדירה, והשאר עובר לקופה הקבוצתית ולתקציבים אישיים. "זה תהליך שמאפשר לרכוש עוד בתים ולהקים עוד קבוצות. אנחנו בחרנו את המבנה, תכננו ושיפצנו אותו בהתאם לצרכים של קבוצה עירונית שיתופית", אומר שי. כל קבוצה מתקצבת את ההוצאות בהתאם לצרכיה: ממזון ועד רובוט חשמלי שמנקה את הרצפה.

ממה מתפרנסים: כל חברי הקבוצה עובדים בתחום החינוך בבאר־שבע ובאזור.

חשבון בנק: ניצן: "אין כלל ברור בעניין הזה. לחלק מהחברים יש ולחלק אין". שי: "אצלנו רק חלק מהחברים שמים את הפיקדונות הצבאיים שלהם בחשבון המשותף."

למה זה טוב לי: ניר: "נכון שתמיד יהיה בך חלק שידאג לגיל 60, ככה חינוכו אותנו בבית וככה חיים הרוב, אבל אני חי היום בדרך שאני אוהב ואני לא הורג את עצמי בעבודה שאני שונא. אני עושה את מה שאני הכי טוב בו ולא צריך לקחת בחשבון אם השכר גבוה או לא". שי: "זה טוב לי מאותה סיבה כבר 15 שנה: כשעזבתי את קן בורוכוב בגבעתיים, רציתי להיות תמיד עם החברים שלי, לנגן איתם בערב על הפסנתר כשאני חוזר הביתה בלילה, לחיות את החוויה של תנועת הנוער כבוגר". ניצן: "מגיל 17 אני חיה בקומונה, מאז שהתחלתי את השירות הצבאי ועד היום. אני אוהבת את צורת החיים הזאת בין השאר כי היא נותנת לי ביטחון: אני יודעת שיש מענה לכל הצרכים הפיזיים שלי ומעבר לכך, בזמן שרוב בני גילי מתמודדים עם שאלות כלכליות מטרידות. האנשים שאני מקיימת איתם כלכלה שיתופית הם חברים שלי ואני בחרתי לחיות איתם, מה שהופך את השיתוף ליתרון אדיר."

על מה מתווכחים: ניצן: "כשעברנו למבנה החדש התמודדנו עם דילמות כמו אילו וילונות לתלות ומי יקבל כל חדר. היו לי העדפות מסוימות וניהלנו הרבה שיחות על הנושא. בסוף אתה מבין שיש אנשים אחרים עם צרכים משלהם ורואה איפה אתה יכול לוותר."

פרטיות: ניר: "במתח בין הצורך בחברה לבין הצורך בפרטיות, אתה פשוט ממקם את עצמך במקום שמתאים לך מבחינה אישית ואידיאולוגית, זו בסוף החלטה שלי איפה לערב ואיפה לא. חלק מהעניין זה שהאנשים שאתה חי איתם יודעים מה קורה גם בחיים הפרטיים שלך. בעיניי זה סידור מצוין."

ואם זה כבר לא מתאים: ניצן: "במהלך עשר השנים האחרונות שינינו הרבה פעמים את מבנה הקבוצות. פעם גרתי עם אנשים מסוימים והיום עם אחרים. אנחנו לא נבהלים מהדינמיקה של היחסים, וזה בסדר לשנות פתאום. אצלנו אין תקנון ואין כללים, הכל מבוסס על שיחות בינינו."

ח"ל : ניר : "טסתי בקיץ לברזיל שלושה שבועות, חופשת גברים עם אבא ואחים שלי, שכללה בעיקר את המונדיאל". שי : "זכיתי במקום הראשון בתחרות צילום מתחת למים וקיבלתי כפרס טיסה לאיים המלדיביים". ניצן : "נסעתי לסין. אני מודה שהיו לי הרבה דילמות, וההחלטה הייתה לי קשה. זה לא תחושה של 'לא נעים' מהאחרים, אלא יותר הבחירה שעשיתי לחיות באופן משותף והחובה לתת תשובה ראויה לחברים שלי. היום אין לנו כמעט יכולת לטוס לחו"ל בלי עזרת ההורים."

מסעיפי ההוצאות שלנו הוא טיסות הביתה, המטרה שלנו היא להיות מסוגלים לממן את זה עבור עצמנו. חלקנו יכולים לקבל קצת עזרה מהבית, וחלקנו לא. מחליטים לפי הצורך, אחרי שמדברים ודנים בעניין. לפני שנתיים נסעתי לאוסטרליה לארבעה שבועות שבמהלכם נסעתי לחניכים שלנו וגם ביקרתי את המשפחה. ההורים שלי מימנו חלק מהכרטיס, והקבוצה את השאר."

ממה מתפרנסים : כולם עוסקים בחינוך ובהוראה.

קבוצת המחנכים "יורה"

גיאוגרפיה : דירת עשרה חדרים ברחוב המגינים, העיר התחתית, חיפה.

היסטוריה : כל החברים היו בתנועת הנוער הבונים דרור בארצות המוצא שלהם : קנדה, אוסטרליה, ניוזילנד וארה"ב. הם עלו לישראל והתגבשו בגבעת-אולגה. לפני כשנתיים וחצי עברו לחיפה ("קראנו לקבוצה שלנו יורה, כי כולנו התעוררנו בלילה מהגשם הראשון. ")

כוח אדם : שמונה חברים, מתוכם שלושה זוגות.

נציגי התנועה : ילנה אדלמן (28) נולדה בבלרוס וגדלה במישיגן ובניוירוק. עלתה לישראל לפני ארבע שנים. עובדת עם ילדים במועדונית "בית הצעירים", שמפעילה העירייה עם הבונים דרור, משתתפת בהפעלת "כאן זה לא אולפן" (פרויקט לימודי יהדות בשכונה) ואחראית על תוכניות הקיץ של הבונים דרור (בני 16 המגיעים לישראל ממדינות צפון אמריקה לחמישה שבועות). גייב (גבריאל) פרוינד (26) נולד וגדל בפרת, אוסטרליה. מרכז את תוכנית "בונה" (חלק מהכשרה חינוכית שמקבלים חניכי התנועה המגיעים בגיל 18 לישראל לארבעה חודשי לימודים), עובד על פרויקט מחקרי שייצא כספר (ששמו יהיה "כאן זה לא אולפן") על ההיסטוריה של תנועת הבונים דרור באוסטרליה. בשנת הלימודים הקרובה ילמד ספרות אנגלית באוניברסיטת חיפה. שון גוטמן (31) עלה מטורונטו, קנדה. רכז הדרכה, יו"ר וגזבר של "החלוצ", עמותה המנהלת את ענייני הקיבוץ ואת הפעילויות לקבוצות נוער ובוגרים מחו"ל. מורה לאנגלית ("מחנך" על פי הגדרתו) בבית ספר תיכון חברתי בקריית-אטא.

איך זה עובד : אין תורנות קניות, בישול או ניקיון. ילנה : "כשיש תורנות זה הופך לחובה, ואנחנו מנסים פה לחיות בשיתוף מתוך רצון והבנה ולא מתוך חובה". גייב : "יש לנו שלושה כרטיסי אשראי, וכל אחד לוקח כשהוא צריך. כל אחד יודע מראש מהן ההוצאות שלו". שון : "רוב ההוצאות קבועות וקשורות לנסיעות לעבודה או לביקור אצל החברה שלי בכרמיאל. פעם בחודש אני הולך לקולנוע ומדי פעם מפרגן לעצמי שווארמה". גייב : "לקבוצה יש תוכנית חיסכון, והצלחנו לקנות ריהוט לדירה ומחשבים. אחד

חשבון בנק : בקבוצת יורה משלמים מהתקציב המשותף את שכר הדירה (8,000 שקל בחודש), החשמל, המים והארנונה. חברי הקבוצה קונים מזון במשותף ואוכלים יחד את כל הארוחות. שני הגזברים שולחים בכל יום רביעי מייל שנקרא "כסף לשבוע הבא" ובו הם מבקשים לדעת לאיזה סכום זקוק כל אחד למשך השבוע הקרוב. בדירה יש כרטיסי רכבת שמיועדים לכל הקבוצה.

למה זה טוב לי : ילנה : "אני אוהבת לגור עם אנשים, די קשה לי כשהבית ריק. כעולה חדשה ששינתה את החיים שלה לחלוטין, לא הייתי עושה את זה בלי שותפים שדואגים לי ואני דואגת להם". גייב : "כששירתי בדובר צה"ל הייתי רשמית חייל בודד, אבל ממש לא הייתי בודד. יש לי סוג של משפחה. ביצוק איתי גויסתי בצו 8, אז החברה באו לבקר אותי, וכשחזרתי אחרי שלושה שבועות ידעתי שיש מי שמחכה לי". שון : "ברירת המחדל שלי תמיד הייתה לחיות לבד. אני מכיר היטב את ההרגשה הזו. רק אחרי כמה שנים בקבוצה הבנתי שכשגרתי לבד לא הייתי אדם שמח. עכשיו אני בן אדם הרבה יותר מאושר."

על מה מתווכחים : ילנה : "על הכנת הארוחות. יש תקופות שבהן כולם מגיעים מאוחר, ואף אחד לא התחיל לבשל". שון : "פעם בשבוע עושים ערב קבוצה, מדברים על הכל ומשתדלים לפתור את הבעיות בשיחה". ואם מישוה מחליט לעזוב? שון : "אחד החברים החליט לעזוב לפני שנה. אז היה תהליך של בירור, כמו שאר התהליכים כאן בקבוצה. אין שום נוהל בעניין הזה, אנחנו פשוט שואלים למה הוא זקוק ומנסים לעזור. לחבר שעזב היה חשוב שיהיה לו כסף לשכר דירה בחודש הראשון, וזו מתנת הפרידה שהוא קיבל מאיתנו."

מה אוהבים לעשות יחד : ילנה : "לטייל בחוף הים". שון : "לשחק כדורגל ופריזבי, אמריקה נגד אוסטרליה". גייב : "לצאת יחד לסופי שבוע."

סבא יואל - "סבא-על"

סיפורו של סבא, ילדותו ועלייתו ארצה מברלין, "השומר הצעיר" וחיי בקיבוץ כפר-מנחם .
מאת: רון דרום (מתוך עבודת שורשים)

הילדות בגרמניה

סבא גר עם הוריו ואחיו הקטן דב, בבית יהודי דתי.
בין יהודי גרמניה היו רבים שחיו בגרמניה מאות שנים, ונפגעו מאוד מאירועי האנטישמיות, מפני שהם לא ראו
הבדל בינם לבין הגרמנים הנוצרים.
הוריו, חיים-צבי ורגינה, הגיעו מדרום פולין
(היום צפון רומניה), שם הם דיברו גרמנית
טובה, וכשהגיעו לגרמניה אף אחד לא חשב
שהם מהגרים חדשים.

לאביו של סבא הייתה חנות ספורט קטנה.
משפחתו של סבא חיה חיים טובים, עד שב-
1933 הנאצים עלו לשלטון ופעלו בכל מיני
דרכים נגד היהודים. לסבא זה לא כל כך
הפריע כי הוא היה אז בן 13, עד
שהאנטישמיות התפשטה גם לבתי הספר.
סבא ואחיו דב היו בבית ספר גרמני. לא
הציקו להם אך בודדו אותם. לדוגמא,
משחק המחניים היה אהוב מאוד בגרמניה.

שם היו שני מנהיגים שבחרו קבוצות, ואותם לא בחרו, למרות שהם היו טובים, וסבא אומר שזה די פגע בהם.

אחר כך, גם המורים התחילו להיות אנטישמים.
סבא עבר בגיל 13 לבית ספר יהודי שנקרא "תאודור הרצל", לא כל
כך רחוק מביתם. בית הספר הזה היה מתקדם, שם בנים ובנות למדו
יחד, כשבגרמניה בכלל לא היה דבר כזה לפני כן. בית הספר "הרצל"
היה בית ספר ציוני, המורים חינכו לציונות ולארץ ישראל.
סבא היה בתנועת "השומר הצעיר" בגלל אביו. אביו ראה ילדים
יהודיים שנפגשים והוא גרם לסבא להצטרף אליהם.
כשסבא היה בכיתה ח', אביו אמר לו שהוא צריך למצוא עבודה
במקום ללמוד (למרות שהוא ידע שזה היה בית ספר מצוין). סבא
הסכים, כי הוא ידע שב"שומר הצעיר" רצו להקים קיבוץ בארץ
ישראל, וחשוב שיהיה לו מקצוע בעבודת כפיים. הוא התחיל ללמוד
בבית ספר למסגרות של גויים, עד גיל 16, בשנת 1937. אז נודע לסבא
שיש אפשרות לעלות לארץ באופן חוקי ב"עליית הנוער". "עליית
הנוער" היה מוסד בין-לאומי שאסף כספים ועזר לילדים יהודיים
לעלות לארץ, וסייע בקליטה, בדיור ועוד... בגיל 16 וחצי (שנת 1938),
סבא אמר שהוא רוצה לעלות לארץ. אביו אמר שזה לא בא בחשבון
שהוא יעלה לארץ, שזה יפרק את המשפחה ושמסוכן בארץ, אך סבא
התעקש. לבסוף אביו הסכים שהוא יעלה לארץ, וסבא נפרד
ממשפחתו.

ב 1939 הוריו של סבא ואחיו דב, הצליחו לצאת מגרמניה להולנד

ומיד משם לאנגליה. אביו של סבא הצליח להגניב מגרמניה חלק מכספו, וכך יכלו לקנות באנגליה בית וחנות.

העלייה לארץ וחיי בארץ ישראל

בסוף אוקטובר של שנת 1938, סבא עלה לארץ במסגרת תנועה מאוד דומה ל"השומר הצעיר" (בהמשך התאחדה
עם "השומר הצעיר"). הם נסעו ברכבת לאיטליה ומשם באוניה לארץ.
סבא היה מאושר שהוא הגשים את חלומו, לבנות את הארץ.

שנתיים הם היו בבית זרע, במסגרת עליית הנוער. הם עבדו 6 שעות ולמדו 2-3 שעות בכל יום. סבא למד הרבה היסטוריה, עברית וציונות. סבא עבד בבית-זרע במטע בננות.

אחר כך הם נשלחו לעוד שנת הכשרה בקיבוץ הזורע. בשנת 1941 הם הצטרפו לקיבוץ צעיר ברעננה, של כמה גרעינים שנקראו "אל גביש". שם סבא עבד במסגרייה.

כשסבא היה ב"אל גביש" באו נציגים של השומר הצעיר והציעו להם להשלים את קיבוץ כפר מנחם, שהיה קיים כבר 4 שנים. חברי "אל גביש" התנגדו, אך אחרי שנה עברו לכפר מנחם. סבא מספר שהיה להם ממש קשה בגלל שבכפר מנחם כולם כבר היו ותיקים יותר, שזלזלו ב"חדשים", היו אפילו כמה אנשים שעזבו את הקיבוץ בגלל זה.

סבא גר במשך שנה וחצי עם עוד ארבעה אנשים בצריף קטן, עד שמצב המגורים השתפר. בכפר מנחם, כמו ב"אל גביש", סבא עבד במסגרייה, במשך 3 שנים.

סבא הכיר מישהי, והתחתן אותה בצורה נחפזת מדי. בשנת 1946, שלחו אותו כשליח חינוכי של "השומר הצעיר" לאנגליה. אשתו באה אחריו, ושם הם נפרדו.

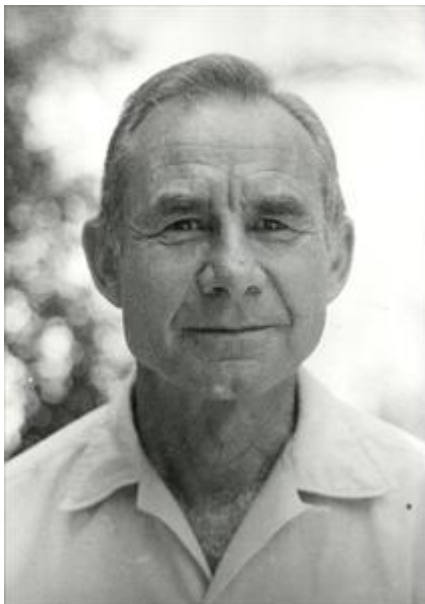
באנגליה סבא פגש את משפחתו בפעם הראשונה מאז שהוא עלה לארץ. כשסבא היה באנגליה, פרצה בארץ מלחמת העצמאות והוא רצה לחזור לארץ, אך לא אישרו לו. סבא גייס באנגליה כ-20 אנשים שעלו לארץ להתגייס למלחמה.

ב-1949 סבא חזר לכפר מנחם מהשליחות. הוא המשיך לעבוד במסגרייה. זמן קצר אחרי שחזר לקיבוץ, הוא החליט לצאת ללמוד בסמינר הקיבוצים,

כי היה צורך במורים. שנתיים הוא למד שם. סבא מספר שהלימודים שם היו חוויה, אחרי כל הזמן שהוא עבד. שם הוא גם הכיר את סבתא, ואחרי זמן מה הם התחתנו, בדירה של אמא של סבא בחיפה. אחיו דב עלה לארץ יחד עם אשתו שוש ובתו מיכל. הם עלו עם קבוצה של

בוגרי "השומר הצעיר", והקימו בצפון הארץ קיבוץ שנקרא יסעור. דב לא בא עם משפחתו לקיבוץ של סבא, לכפר מנחם, מפני שהיה ברור ומקובל אז, שכל אחד עולה עם הקבוצה שלו, ומקים קיבוץ משלו. חצי שנה לאחר שדב עלה, ההורים גם עלו לארץ. אביו היה חולה מאוד וכעבור חודשיים מת. אימו של סבא חייתה לבד 15 שנים בחיפה. אחר כך היא חלתה ובאה לקיבוץ כפר מנחם ושם חייתה עד למותה.

סבא היה מורה בקיבוץ כשנתיים, והוא מספר שהוא לא כל כך הסתדר עם הילדים. בסוף שנות ה-50, הוא התחיל להיות מדריך נוער בגילאים 12-18, במשך 6 שנים. אחר כך הוא חזר לעבוד עוד פעם במסגרייה.

סבא יואל

סבא ואני בחגיגת בר-המצווה שלי

בקבוץ כפר-מנחם הרחיבו את המשפחה ונולדו להם שני ילדים: אליעזר וגיל (אבא שלי). לאחר זמן מה, סבא נסע עם סבתא, אליעזר ואבא לארה"ב. כשהם חזרו לארץ, הוא היה עורך לילה בעיתון "על המשמר", במשך 3 שנים (אבא מספר שהוא היה מאוד עצוב כשסבא עבד בעיתון, כי במשך 3 שנים סבא היה כמעט כל הזמן בתל אביב, והגיע הביתה רק בסופי שבוע). כשסבא סיים לעבוד בעיתון, הוא חזר לקיבוץ ועבד במקומות שונים בקיבוץ, ובמשך שנים רבות הוא היה עורך העלון של הקיבוץ, וגם עסק מספר שנים בהדרכת עורכי עלונים בתנועה הקיבוצית.

סבא מאוד מצטער שהקיבוץ לא נשאר קיבוץ שיתופי ושוויוני, אלא עבר הפרטה כמעט מלאה.

גדלים והולכים – מעגל הקבוצות, תמונת מצב 2014

מעגל הקבוצות הוא פדרציה של קבוצות, קיבוצים עירוניים וקהילות על בסיס שיתופי-סוציאליסטי. התארגנות זו מהווה פלטפורמה רחבה להגשמת הרעיון השיתופי. הקבוצות החברות במעגל שונות אחת מהשנייה באורחות חייהם. השוני באופן הגשמת השיתוף יוצר שיח פורה ודינמי, אפשרויות רחבות ומתרחבות של הגשמת הרעיון השיתופי-סוציאליסטי ומעגל שותפים רחב ככול האפשר כדרך פוליטית המקדמת שינוי ממשי בחברה. מעגל הקבוצות פועל ליצירת שותפות תרבותית, חברתית, כלכלית ופוליטית

בין הקבוצות החברות בו, תוך חתירה מתמדת להרחיב שותפות זו עם הקבוצות והקיבוצים בתנועות השונות.

בשנתיים האחרונות המעגל הכפיל את עצמו עם הצטרפותן של קבוצות נמרוד, רוח וחמה מקיבוץ פלך, פארן מחיפה, ודרור מירושלים, ובחודש האחרון, של קבוצת חרמש מתל אביב-יפו וחבוב מירושלים. קבוצות אלו הצטרפו לקבוצות הוותיקות:

אדמה ומפרש מתל אביב-יפו, תמוז מבית שמש, קמה מבאר שבע, מגוון משדרות וחורש מירושלים. במקביל לגדילה של המעגל התרחבה גם הפעילות המעגלית, ובספטמבר האחרון החלה קומונה א' של גרעין הנח"ל של מעגל הקבוצות את שנת השרות שלה ליד קיבוץ תמוז בבית שמש. את הגרעין מלווה שני גרנות מקבוצת דרור, והיא כבר עסוקה ביום בגיוס שמיניסטים למחזור של שנת תשע"ו. אז אם אתם מכירים שמיניסטים שהיו רוצים להתנסות בשנת השרות שלהם בחיים שיתופיים ומעורבים בחברה, מוזמנים להפנות אותם אלינו.

מעגל הקבוצות בשותפות עם החממה הקהילתית של עמותת תור המדבר, מלווה ומנחה גרעינים רבים במסלול הנח"ל ובימים אלו פותח קורס מדריכי גרעינים בהדרכתם של טל חכים ורוני כץ מקבוצת נמרוד. אם גם אתם רוצים הכשרה בהדרכת גרעינים, נשמח שתצטרפו אלינו.

לפרטים נוספים ולשיתופי פעולה, ניתן לפנות אליי –

מיכל גומל-בלנק

רכזת מעגל הקבוצות

Shituf.org.il

058-6277191

מעוז אביב בת שישים

סיפורה של שכונה

עירונית כאגודה שיתופית (1954-2014).

השכונה כונתה לרוב "קיבוץ עירוני" או בלשון הלצים: "קיבוץ אירוני".
השנה מלאו שישים שנה לתחילת איכלוסה והיא עדיין משמרת את מרבית המבנים והמסגרות הפיסיים והחברתיים השיתופיים.
ככזאת, ניתן לשבצה במדרג היישובים הקומונאליים (קיבוץ, קומונה, קהילה..) כי בחיי היום יום היא "יותר קיבוץ מהקיבוץ המופרט".
את אוכלוסיית "מעוז אביב" ניתן לכנות כ"קהילת שיכון שיתופי". או: "קומוניטריאנים" - "הדוגלים בקהילה", מדעת ומשלא מדעת.
(ראה: "קהילות שיתוף בעולם", מס' 4, עמ' 1)

תכנון פיזי

התכנון האדריכלי וההנדסי של השכונה החל בשנת 1951.
רישום השיכון כאגודה שיתופית בשנת 1953 והאיכלוס ב- 1954.
משרד זאב רכטר (מנהל) והאדריכל משה זרחי זכו בפרס ע"ש ישראל רוקח ב- 1952.
14 בתי- השכונה הם "בניני- רכבת" (4-6 כניסות). 4 קומות ומעברי איורור בין

הכניסות וכן חדרי- כביסה משותפים ומקלטים מבוטנים.
המרחבים בין הבתים מגוונים -דשאים, שיחים, עצי- נוי ופרי, שבילים ומדרכות מעטרים את כניסות הבתים.
בשכונה 540 משקי- בית וכ- 2000 תושבים.
כמו כן נמצא בשכונה גן ילדים, בית - ספר, סניף צופים פעיל ומרכז- מסחרי.
כבר ב- 1952 נטעו כ- 70 דונם עצי- פרי מתוך מגמה לשפר את המאזן הכספי בתקופת הצנע והמיתון הכלכלי.
חלק מעצי- הפרי הפ עצי- משאר (שריד) של הכפר שיחי' מוניס (עד 1948). הכוונה הייתה למכור את הפירות לצרכניה המקומית, או בשוק החופשי. אך הרעיון של שילוב נוי ואסתטיקה, איכות חיים, תעסוקה ורווח כלכלי לא עלה יפה. הפרי נעקר ובמקומו ניטעו חורשות, עצי- נוי ודשאים. כחמישים דונם משטח השכונה (שצ"פ) מכיל כ- 1000 עצי- נוי ומעל ל- 300 עצי- פרי ביניהם: עצי- הדר, אבוקדו, זית, חרוב, מנגו, משמש, תמר, שקמה, שסק, תות ...

רעיון משקי- העזר נכשל אם בשל חוסר ניסיון, טיפול לא מתאים וקטיף לא מבוקר של ילדים.
כיום קיימת בשכונה "גינה קהילתית" וכן "השדה שלנו" - מתוך המגמה להחזיר את צמחי- הבר לקדמותם.

חברה ותרבות

לתושבים הראשונים היה חזון ליצור קהילה אורגנית. היחסים בין החברים היו אינטימיים ונוצרה אוירה של שיתוף פעולה בקרב המשפחות.

הדור הראשון היו אנשי-
 צבא קבע ואנשי- משרד
 הבטחון. ביניהם חיים
 בר- לב, רחבעם זאבי,
 צביקה לבנון, משה (בריל)
 בר- כוכבא, אלברט
 מנדלר, קלמן מגן, מאיר
 שמגר, עמוס חורב, אורי
 בן ארי, יונה אפרת,
 אהרון ברק, יוחנן גור,
 אלעזר דוד (דדו), מרדכי
 לימון, דני מט, צבי צור,
 אסף שימחוני ועוד רבים
 אחרים ולמעשה כל
 הצמרת הבטחונית של
 צה"ל.
 רק לחלק מן הקצינים
 היה "רכב צמוד" והוא
 שימש גם להסעות

טרמפים לילדים לים בשבתות וחגים.

בימי- שיש היו יורדים לדשא המרכזי, ובהתכנסות זו מדברים, מתכבדים ושרים ועדת- התרבות ניהלה את טכסי- החגים בעזרת ילדי בית הספר "מגן". העשייה החברתית כללה טיולים משותפים חגיגות בר- ובת מצווה תורנויות, התנדבות לשמירה. קיטנות ימי- סרט עצרות, בזארים עדלידע ועוד...

מבנם קהילתיים

גן ילדים קהילתי - שתי כיתות. בית ספר קהילתי "מגן" "בית ונצואלה" (לילדים פגועים) "מרכז גליקמן" (טיפול במשפחה). שבת צופים "הנשיא" (הגדול ביותר בארץ). שתי אנדרטאות לזכר הנופלים מחברי- השכונה אשר לידם מתנהל טכס קהילתי רב דורי ביום הזיכרון לחללי- צה"ל. מרכז מסחרי בניהול ועד השכונה. קומפוסטרים ליד הבתים למחזור פסולת אורגני ושני מגרשי- משחקים אתגריים.

קו- אופ אורגאני ("הקואופרטיב")

מפעל שיתופי לרכישה וצריכת מזון אורגני.

חברי השכונה קונים מנייה של 200 שח' (תשלום חד פעמי) אשר מקנה למשפחה את האפשרות להיות חבר בקואופרטיב ולהזמין פירות, ירקות ומוצרים יבשים אורגניים.

ניהול האגודה

האגודה מנוהלת ע"י האסיפה הכללית. הוועד הנבחר הוא וולונטרי הפועל על - פי תקנון מפורט ראשוני (שעודכן לאחרונה). הוועד כולל - גזבר, יו"ר, מזכירות. (5 חברים) אשר הם גם האחראים על הקופה המשותפת (מחזור שנתי של 2 מליון שקל). את המידע השוטף של החלטות הוועד והאסיפות מפרסמים בעלון השכונה המחולק לכל משפחה.

ועדת- ביקורת (2 חברים) מגישה דוחות פעמיים בשנה ומתנהל דיון כללי אודותם. הפרויקטים המשותפים כוללים- גינון, ניקיון, אחזקת- גגות, תיקונים ושיפוצים.

סוף דבר

האוכלוסייה המייסדת הולכת ופוחתת, חלקה עזב לשכונות אחרות וכיום קיימת הצערה רבה והאוכלוסייה היא רב גילית.

חלק ניכר מחברי- האגודה הם צאצאי "דור המייסדים" והם משמרים את המבנה הקהילתי ואת חיי התרבות השיתופיים.

דן יהב
 ת"א- יפו.

השיתוף מסביב לגלובוס

ידיעות הקיבוץ

כתב העת CALL ממשיך לסקור את הקהילות השיתופיות ברחבי העולם, ומספק חומר למחשבה גם על תהליכי השיתוף בישראל

מספר על יתרונות הקהילה השיתופית בה הוא חי: "בחרתי בחיים אלה על מנת לטפח את נשמותי. היה עליי ללמוד צניעות, לגזום את 'עץ האני', ללמוד לקבל פחות מכל דבר כדי להיווכח שלא היה יסוד לגאוותי. כאן אני לומר לפתח דאגה לזולת, התמסרות ופתיחות".

את קיצור תולדות ה"קומונות" החדשות בישראל (שאנחנו קוראים להם "קיבוצים עירוניים"), מביא ג'יימס גרנט-רוונהד (מקיבוץ משצול שבנצרת עילית). בכיוון שונה מוליד אותנו הפרק "תיקון עולם" מאת מיכאל לבני מקיבוץ לוטן, המעמיק בפילוסופיה ובמסורת היהודית ומנסה להראות כמה הן רלוונטיות לכולנו גם בימינו.

על מאות קהילות Camphill בארצות רבות כותב יאן באנג (שרכש ניסיון קומונלי רב ב־16 שנות חברות בקיבוץ גור). מדובר

בהתארגנות מיוחדת במינה, שבה כל משפחה קולטת לפחות אדם אחר "עם צרכים מיוחדים" ומשבצת אותו בתוך כל מהלכי החיים והעבודה במסגרת המשפחה והקהילה כולה. Camphill פוצל ופעיל עתה בארצות רבות, בעיקר באירופה, ומונה כיום עשרות רבות של קהילות, הן כנורווגיה (של יאן באנג עצמו) והן בשאר ארצות אירופה, וגם אמריקה. עם חלוף השנים עומדים גם הם בפני בעיות זקנה ודור המשך, ובעיה זו מטרידה אותם לא-מעט.

את חוברות CALL ניתן להזמין ב"מדור הקומונות, יד טבנקין", ואני ממליץ: יש בהן מה לקרוא וללמוד.

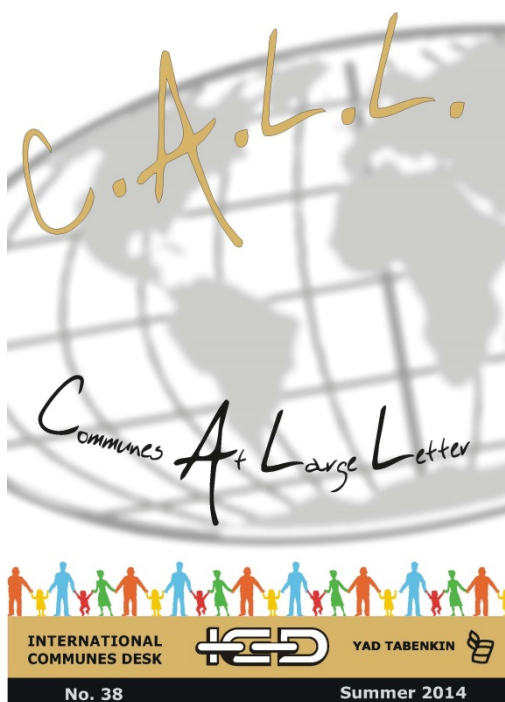
יואל דרום, כפר-מנחם

הופיצ הגיליון החדש של CALL, כתב העת המביא רשמים ומידע על הקהילות השיתופיות ברחבי העולם. הפעם אנו קוראים בו לא רק על אירופה ועל ארצות הברית, אלא גם על... סין, בה נרתמו כמה מאות בני נוער סינים לאידיאלים של מאו צה סונג ויצרו קומונות ברוחו של המנהיג הקומוניסטי. אלא שהשלטונות עושים הכול כדי להפריע להם ולהקשות על חייהם. וכנראה ימצאו גם דרכים להביא לחיסולם.

הגדרה נאה אנו מוצאים בדברי ההקדמה של הצורך אנטון מרקס (מקיבוץ משעול בנצרת-עילית): "בעודי מכיר בכך שניסיון חייהן של הקומונות השונות, בעבר ובהווה, שונה בתכלית, בעיקר ברמות של שיתוף בין החברים - הרי כל הקהילות כולן, מטבען, הן ביטוי מובהק לחיפוש חבריהן אחר צורה חדשה של קשרי אדם-לאדם."

על תקופתה הראשונית של הקהילה הוותיקה The Farm (במדינת טנסי) מספרת מרי: "לפני ארבעים שנה - היה לנו קר בחורף, ימים רבים היינו רעבים, בבוקר חורף התקשינו לנעול נעליים, חיינו בצמצום ובקשיים פיננסיים במשך שנים רבות. אך מה שחזיק וליכר אותנו הייתה פעולתנו בחוץ: לא רק בתוך הקהילה אלא בפעילות סיוע ופיתוח בכל פינות העולם. וכשנפגשנו עם אנשי העולם השלישי - פתאום הרגשנו עשירים". עכשיו מתקרבים המייסדים ל"גיל הזהב", ופרץ הוויכוח איך לעצב את העתיד. רבים סבורים שה-Farm לא ישרוד בלי "דם חדש", אחרים מתנגדים, וחלק מהילדים שנולדו וגדלו ב"חוה" עוזבים העירה...

אלכס מקומונת גאנאס (Ganas) בניו-יורק

עטיפת כתב העת CALL

הלימוד המשותף בשולחן הקומונות

ריכז ומביא לדפוס: מיכאל לבני

תיקון עולם - משמעותו ותכליתו

"על כן נקווה לך יהוה אלוהינו לראות מהרה בתפארת עֶזְךָ, להעביר גילולים מן הארץ, האלילים כרות יכרתון, לתקן עולם במלכות שדי". מתוך התפילה "עלינו לשבח לאדון הכול".

קיימים שני היבטים לרעיון של "תיקון עולם".

מצד אחד, "תיקון" משמע להחזיר פריט למצב של תפקוד תקין, תפקוד עברו הוא נועד. תקלה מכנית במכונית. תיקון בגד קרוע. בתחום המדיני - תיקונים לחוק, תקנות, הם מתוקננים על מנת לעדכן מצב חוקתי ולהתאימו למציאות קיימת אך משתנה. בדומה, בהקשר החברתי, ניתן לראות את מעשי צדקה וגמילות חסדים כמעשי תיקון ואחריות חברתית במסגרת של נורמות בחברה קיימת.

לעומת זאת, יש לנו "תיקון עולם במלכות שדי". יומיום, חוזר יהודי שומר מצוות בתפילת "עלינו לשבח", על מילים אלה, שמשמעותן הייתה שמירת תרי"ג מצוות, כך האמינו שיקרבו את בוא המשיח. ה"גילולים" ו"אלילים" היו עבודה זרה – יעדים לסילוק על ידי אלוהים והמשיח.

בשביל עם ישראל העידן החדש התחיל בראשית המאה ה-19. עם ישראל נחשף לתנועת ההשכלה בעולם המערבי. בהמשך, תהליך זה הביא גם להופעת התנועה הציונית. הרעיון של "תיקון עולם" (למעשה, תיקון האדם, העם והעולם) עבר חילון. לרבים, רעיון התיקון התנתק מאמונה ב"מלכות שדי". בעולם המערבי, הזרמים השונים של הסוציאליזם אימצו את רעיון התיקון. אצלנו, התנועה הציונית גיבשה תכנית פעולה על מנת לממש 'תיקון עולם'. חלק מהיהדות האורתודוקסית, הציונות האורתודוקסית, שלבה את האמונה במלכות שדי עם השקפה שראתה בפעילות ציונית "ראשית צמיחת גאולתנו" – הכנה מעשית לבוא המשיח.

בתנועה הציונית עצמה היו שתי מגמות. **הציונות המדינית** (הרצל) שאפה להקמת **מדינת היהודים** כתגובה **למצוקת היהודים** כמטרה מוגדרת וסופית. **הציונות התרבותית** (אחד העם) ראתה בהקמת **מדינת יהודית** תגובה **למצוקת היהדות** בעידן החדש. 'תיקון העם' נראתה כמשימה אינסופית המחייבת תכנית פעולה על מנת לחולל שינוי מתמיד אל עולם יותר מושלם. ההנחיה המסורתית, "להעביר גילולים מן הארץ, האלילים כרות יכרתון..." נדרשת כהכפפת החומרי, הגשמי והארצי לרוחני-ערכי. במסתו "בשר ורוח" (1904) משל אחד העם את העולם הגשמי ל"בשר" הדרוש על מנת לקיים את הרוחני-ערכי.

אין כאן מקום לסקור את הסתעפויות של רעיון התיקון בעולם המערבי בכלל ובעם ישראל בפרט. אני סבור כי היום רעיון התיקון מתמקד בתכניות פעולה למען צדק חברתי וצדק סביבתי. צדק חברתי משמע - "צדק, צדק תרדוף". דברים 20: 16. צדק ולא (רק) צדקה. צדק סביבתי מחייב אותנו להתייחס אל משאבי הבריאה בדרך שהיא בת קיימא. הסיבה היא לא רק שמשאבי הבריאה נשמרים גם לדורות הבאים אלא כי לבריאה על כל מגוונה יש ערך לכשעצמה.

"וייקח יהוה אלוהים את-האדם ויניחהו בגן-עדן **לעובדה ולשומרה**". (בראשית ב: טו.) מתוך כך אנחנו שותפים לתהליך מתמשך של שמירה וטיפוח מעשי בראשית.

ועוד - בראייה כלל-עולמית, השילוב של צדק חברתי וצדק סביבתי מחייב איכות חיים לכל העמים – לא רק בעולם המערבי.

תיקון במורשת ישראל

מורשתו של עם ישראל מכירה בחשיבות של שני ההיבטים אשר הזכרנו בראשית הכתבה - התיקון, כאן ועכשיו וכן את ההנחיה האינסופית (האלוהית) לתיקון המוביל לעולם מושלם יותר, "מלכות שדי".

בתנ"ך, הכהן והמלך מגלמים את ה"כאן ועכשיו". מאידך, הנביאים קוראים לתיקון מתמיד בכיוון "מלכות שדי". המתח היוצר בין ה"כאן ועכשיו" והחתירה המתמדת ל"מלכות שדי" היה מכונן עבור אופייה של החברה בישראל הקדומה. התנ"ך הביא את רעיון התיקון (גם אם מילה זו אינה מופיעה בתנ"ך) למורשת של הציביליזציה המערבית. רעיון התיקון במשמעות של המרה לטוב יותר ולא רק שמירה של הקיים, התבסס על ידי ההכרה כי לאדם יש רצון חופשי. על כן, להבדיל מיתר העולם החי, מסוגל האדם לפרוץ מעבר לקיים. הכרה באדם כבעל רצון חופשי העביר את האחריות לבחירה בין טוב ורע לאדם ולקהילתו. מתוך כך באה התביעה לתקן בין אם האדם רואה בכך מחויבות אליה הוא מצווה ובין אם זאת מצווה שאדם מעמיד לעצמו מתוך רצון חופשי.

קהילה ותכלית לחיים

כל החברות המסורתיות התבססו על ההנחה כי האדם חי בתוך קהילה – משפחות מורחבות, חמולות, שבטים, עמים. התנ"ך הוסיף ממד של תכלית לקיום הקהילה – **קהילה של ייעוד**. תפקיד הקהילה והעם היה לסייע בידי אלוהים על מנת "לתקן עולם במלכות שדי". התיקון הוא מעשה חברתי. על כן, זאת הקהילה וקהיליית הקהילות אשר מהוות את האמצעי לקידום תהליך אינסופי של תיקון. תהליך זה מיועד לקדם צדק חברתי וסביבתי. מכך יש לנו את הראייה של "קהילה קדושה" (ק"ק), קהילה יהודית היא קדושה כי היא מוקדשת לתהליך האינסופי של תיקון עולם.

המודרנה הביאה להתפוררות של החברה המסורתית. תהליך זה, טראומטי לרבים, מלווה אותנו בארץ ובעולם עד היום. כותרות יומיים יעידו, רובנו כבר איננו נולדים לתוך קהילה, בני/בנות קיבוץ מהווים יוצאי מן הכלל בחברה הישראלית. בדרך כלל, אנחנו נולדים לתוך משפחה גרעינית – לפעמים אפילו למשפחה חד-הורית – גרעינית חלקית.

בעת החדשה, היבט מכונן של תנועת התחייה של עם ישראל, התנועה הציונית, היה הקריאה לשוב לקהילה בעלת תכלית על מנת להבטיח קיום יוצר של העם באשר הוא. הקיבוץ היה הביטוי המובהק ביותר לשאיפה זו.

המציאות המודרנית היא מציאות של "אין קהילה". בתוך החברה ההמונית המצויה, קהילה ייעודית היא חריגה. החלטה מודעת של יחידים (תמיד מיעוט קטן) לשלב חיי קהילה, חיי קהילה ייעודית, כחלק מהווייתם האישית היווה ביטוי של המהפכה הציונית, המונח "הגשמה" ביטא מהפכה זו. בדרך כלל, החלטת היחיד/ה להגשים התבססה על ההכרה כי חיים של משמעות מחייבים הגשמה יחד עם שותפים לאותו עולם ערכי. רק כך ניתן להקים ולקיים קהילה של תכלית, קהילה של ייעוד. למבקשים להגשים היה חיוני לעבור תהליך של תיקון אישי בו הם מתחברים לאידאל כחלק מהותי של חייהם.

כך כתב א. ד. גורדון ב-1911:

"כל עוד שלא חל אצלי שינוי בטעם החיים, אין לי לבקש אחרי חיים חדשים, כי לא אמצאם. חיים חדשים הם קודם כל טעם חיים חדש..."

עמדת גורדון הייתה מאוזנת. הוא דחה את הרעיון שעל החלוצים המגשימים להקריב את חייהם האישיים בעבודה ואהבה (מימוש עצמי "בחיי שעה") למען אידיאל ("חיי עולם"). עמדתו הייתה שהאידיאל, תכלית החיים, חייב לחלחל אל תוך "חיי שעה" על מנת לספק טעם לחיים. **המיזוג שבין חיי שעה שהם גם חיי עולם הוא המיזוג בין מימוש עצמי והגשמה עצמית.**

קהילה ייעודית, שלום ותיקון עולם.

תנועות לאומיות ובינלאומיות של קהילות ייעודיות מתחילות עם יחידים השואפים לחיי משמעות. הרעיון של תיקון עולם במורשת של עם ישראל מהווה מסר של שלום וקיימות לכל בני אנוש.

"רבן שמעון בן גמליאל אמר: על שלושה דברים העולם עומד: על הדין, ועל האמת, ועל השלום..." אבות א: י"ח.

הקהילה בעלת תחושה מודעת של ייעוד מבקשת לממש חזון של חברה מתוקנת בהווה ב"מיקרו" שלה. זה נחוץ גם על מנת לשמש מגדלור ושליחות של חזון לחברה העתידית ב"מקרו". החתירה לתיקון עולם מהווה מסר כלל אנושי לעולם כולו. על כל עם, בשיתוף עם עמים אחרים, לחתור לצדק חברתי וסביבתי בחלקו עלי אדמות. כל עם חייב לעשות זאת דרך עדשת תרבותו, רק כך ניתן להשיג שלום וקיימות על פני כדור הארץ.

במילים של הנביא מיכה: "...כי כל-העמים ילכו איש בשם אלוהיו..." למטרה של: "...לא-ישאו גוי אל-גוי חרב ולא-יילמדון עוד מלחמה." מיכה ד: ה. ג.

תיקון עולם בקמפהיל / יאן מרטין בנג

כפרי קמפהיל – היסטוריה מקוצרת

במהלך שנות ה-30 של המאה ה-20 החלה קבוצת אינטלקטואלים להיפגש באופן קבוע בווינה. מה שהיווה מקור השראה בעבור חברי הקבוצה היה אנתרופוסופיה; משנתו של רודולף שטיינר, והמידה שבה ניתן היה לעשות בה שימוש בתחומי הבריאות והחינוך. הצטרף אליהם ד"ר קארל קוניג, יליד וינה יהודי במקורו, אשר בשנות נעוריו חדל מלפקוד את בית הכנסת המקומי והחל ללכת לכנסיה הקתולית. מאוחר יותר הוא הושפע עמוקות מאנתרופוסופיה. כאשר המצב הפוליטי הלך ונהיה מאיים, החליטו חברי הקבוצה לעקור ממקומם. אחרי האנשלוס ב-1938 ופלישת גרמניה הנאצית לאוסטריה, הם נפוצו ברחבי אירופה. רבים מהם התאספו בקירקטון מאנס שבאזור הכפרי אברדינשייר בסקוטלנד בתחילת 1939, שם פגשו בקהילה אנתרופוסופית ותיקה, שורשית ומאוחדת.

הם פתחו מוסד חינוכי טיפולי והחלו לקבל אליו ילדים בעלי צרכים מיוחדים. כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה מספר חודשים אחר-כך, ראו השלטונות הבריטיים בקבוצה אזורי מדינת אויב; הגברים הנשואים מבין חברי הקבוצה שוכנו באי מאן והרווקים נשלחו לקנדה. הנשים המשיכו לעבוד עם הילדים במוסד, וכאשר נמצא בית גדול יותר, בית קמפהיל, עברו אליו ב-1 ביוני 1940. כאשר שבו הגברים, מנתה הקהילה כ-30 נפשות, מתוכם פחות ממחצית היו ילדים בעלי צרכים מיוחדים. חברי הקבוצה ראו בעצמם פליטים פוליטיים, שעבדו עם פליטי החברה.

במהלך שנות ה-40 גדלה הקהילה, צברה בתים ונכסים והפכה לתנועה. במשך העשורים הבאים התרחבה קהילת קמפהיל, התפתחה והתפשטה למקומות נוספים כגון אנגליה, אירלנד, גרמניה, הולנד, נורבגיה, דרום-אפריקה וארה"ב. בשנות ה-50 המוקדמות החל קוניג לחשוב על קהילות כפריות, אשר בהן יוכלו מבוגרים בעלי צרכים מיוחדים לחיות בצוותא עם מבוגרים עובדי קהילת קמפהיל כמשפחות מורחבות. הרעיון נוסה לראשונה בבוטון ב-1955, שם נוסד היישוב הראשון המוכר לנו כיום ככפר קמפהיל. בבוטון נוצר דגם, אשר היווה בסיס לקמפהיל במשך יותר מיובל שנים. הכפר מונה כיום יותר מ-300 תושבים בארבעה אשכולות הפרושים לאורכו של עמק המשתרע עד לפארק נורת' יורק מורס בצפון אנגליה. ברחבי העולם מצויות כיום מעבר ל-120 קהילות קמפהיל ביותר מ-20 מדינות.

מהם כפרי קמפהיל?

בתוך כפרי קמפהיל חיים רוב האנשים במעין משפחות מורחבות המונות עובדים (הן עובדים לתקופות ארוכות ובני משפחותיהם והן מתנדבים זמניים צעירים) ודיירים (מבוגרים בעלי צרכים

מיוחדים); הם חולקים אלה עם אלה את חייהם ואת מזונם, את חדרי הסלון ואת חדרי הרחצה. לעתים אפשר למצוא כ-15 אנשים או יותר סביב שולחן האוכל שלוש פעמים ביום. לכל בית יש תקציב משלו ומנוהל פחות או יותר באופן אוטונומי על ידי צוות של עובדים אחראיים. בבוקר ואחר הצהריים הולכים כולם לעבוד במגוון מקומות עבודה. בכפר קמפהיל טיפוסי יש חווה ביודינאמית, גני ירק רחבי-ידיים, מאפייה, מטווייה, מקום לגידול ולייבוש עשבי תיבול וצמחי מרפא ויער גדול המספק עץ לבנייה ולהסקה.

בכפרים אחרים אפשר למצוא בתי מלאכה שבהם מייצרים כדים, נרות, בובות או צעצועי עץ. בכפרי קמפהיל אפשר לאכול בבתים, שבהם השולחנות והכיסאות יוצרו בנגריה המקומית, המפה במטווייה, הצלחות והכוסות בסדנת הקדרות, הנרות (אשר מודלקים בכל ארוחה) בסדנת השעווה. למעשה אפשר לגדל את כל האוכל לארוחות הללו בכפרים: לחם, מוצרי חלב, ריבות, ירקות, צמחים לתה, דבש ובשר. הסתמכות זו על ייצור עצמי איננה מטרה כשלעצמה, אלא דרך להבטיח שכל אדם יוכל להיות מועסק במלאכה המועילה לכפר. במקרים רבים בחברה הרגילה, אנשים בעלי צרכים מיוחדים מודרים ממרכז העשייה ואנשים אחרים משגיחים עליהם, וכך ניטלים מהם תפקידים פעילים ומועילים. בעולם של קמפהיל לכל אדם יש משהו לתרום וכל אחת מרגישה בעלת-ערך, אפילו כשהיא מביאה חלב או עורכת שולחן.

בנוסף לענפי העבודה, קיימות מלאכות משק הבית; כביסה, בישול וניקיון. מלאכות אלה נחשבות עבודה חשובה בדיוק כמו ייצור, ומקצועות כגון "עקר/ת בית" או "אם בית" הם חיוניים לחוסנה של הקהילה כמו כל משלח יד אחר. לכל אחד יש מקום עבודה וכל אחד תורם משהו מועיל לניהול השוטף של הכפר בהתאם ליכולתו או ליכולתה. בתחום העבודה לא מעורב כסף והחברים מתייחסים לעבודה כאל משהו שניתן בהתנדבות בתוך השותפות, תוך הכרה בכך שלחלק מהאנשים יש יכולות גבוהות מלאחרים. בשנים האחרונות יותר ויותר קהילות קמפהיל התמודדו עם הצורך להעסיק אנשים במשימות מסוימות, והביאו ליצירתה של קבוצה חדשה של עובדים שכירים. למרות זאת בקמפהיל עדיין שואפים ליצור שותפות בחיים הכלכליים ושיוויון גמיש בתחום החברתי.

החוות וגני הירק בכפרי קמפהיל הם בדרך כלל ביודינאמיים, כלומר מגדלים בהם מזון ברמה הגבוהה ביותר תוך כדי שמירה על האדמה ועל עולם החי. באופן כללי משתמשים בפסולת אורגנית מהמטבחים כדי לייצר קומפוסט, בדרך

כלל במתקן מקומי. תובלה בעזרת עגלה וסוס נפוצה למדי משום שהינה יעילה מאוד וזולה ברמת הכפר. כפרים באנגליה היו חלוצים במיחזור מים בעזרת בריכות, קנים ומפלי תבניות זרימה. השיטות הללו הפכו לסטנדרטיות בכפרים בנורבגיה ובקמפיהל ברחבי העולם. בבניית מבני ציבור, בתי תפילה ובתי מגורים גדולים נעשה שימוש בעיקר בחומרים טבעיים ויש ניסיון להימנע משימוש ברעלים ובחומרים פלסטיים ככל הניתן.

גישת קמפהיל לעולם הטבע ולדרכים לתקן אותו

כאשר ניסח קארל קוניג את האידיאלים של קהילת קמפהיל, הוא כלל בהם את הסביבה הטבעית והזמין את "כל אלה העושים את עבודתם מתוך אהבה לילדים, לחולים, לסובלים; מתוך אהבה לאדמה, לגנים, לשדות וליערות" להצטרף לקהילה ולהיות פעיל בה. קוניג היה מודע לסכנות שאליהן היתה חשופה הסביבה, והצהיר ב-1956: "ישנן, על כל פנים, מטרות אחרות לפנינו. אחת מן המשימות העיקריות תהיה השמירה על הקרקע. כיום נהרסים גנים וחוות ומנוצלים על ידי עבודה ממוכנת ודשנים כימיים. האדמה בכל רחבי העולם היא כמו מישהו הסובל וזועק לעזרה ולמרפא. יש לקוות כי התנועה תמצא גורמים נכונים שיסייעו לה בעבודת התיקון בתחום זה." קארל קוניג: "משאבי כדור הארץ הם ענקיים והמין האנושי ראה בהם מובנים מאלוהים וכתנאי קיום שאין עליהם עוררין או גבול. אבל בעשורים האחרונים, התוצאות של השימוש חסר הגבולות של האדם בטבע החלו לאיים על העולם."

ב-1989 פיונה ווסלס כתבה בתגובה לשאלה "כיצד יכולה קהילת קמפהיל לתת מענה לצרכי הזמן הזה?": "מהי התרומה של קמפהיל לתיקון הזיהום של כדור הארץ? הזיהום הופך את כדור הארץ לגוף חולה. דחף הריפוי שיש בקמפהיל הוא זה שעשוי לתרום לריפוי כדור הארץ... מתן המענה לצרכי העולם הוא המשמעות האמיתית שבקיטומו של קמפהיל."

ב-1993 נאם פיטר בייטסון בפתיחה הרשמית של חוות ווטץ' אווק וסיכם בדבריו את הסיבות שבגללן עסוקה קהילת קמפהיל בעניינים סביבתיים. "בחקלאות, על ידי שימוש בשיטה הביודינאמית, אנחנו מנסים לגרום לאותו סוג של ריפוי בעזרת שיווי משקל ושיווי משקל בריפוי ביחסים שלנו עם האדמה עצמה; אנחנו מנסים ליצור את חיי החווה כאורגניזם שלם ומורכב של תהליכי מינרלים, צמחים ובעלי חיים כמכלול אחד בניצוחו של האדם. העיקרון הבסיסי הוא שבעזרת דאגה לקרקע, על ידי שמירה על בריאות האדמה, אנחנו יכולים לא רק לקטוף יותר מפירותיה, אלא גם יכולים לסייע בשמירה על הסביבה ובשיפורה. שמירה על הקרקע, לא ניצול. אקולוגיה, לא כעניין של שימור עצמי, אלא כחובה מוסרית לשלומה של כדור הארץ כולו."

היבטים נרחבים יותר של תכנון שימוש בקרקע וההשפעות האפשריות של חשיבה מחודשת על

הקהילה הסובבת את קמפהיל, הביאו את צירי האו לדבר על "האחריות שלנו להיות מודעים סביבתית בעיבוד האדמה בחווה או בגינה, אבל באותו אופן גם כלפי הנוף והטבע באופן כללי; לשמור על המקומות שלנו מפני העיור הגובר והניתוק מהטבע".

אנדרו פלאנט ממשיך באותו קו היגיון: "תנועת קמפהיל צריכה להשמיע את קולה לגבי נושאים כגון חקלאות נתמכת קהילה, אחריות אקולוגית וקיימות, מפעלים חברתיים וקידום הקהילה – הן בזכות עצמה כמבנה החברתי של העתיד והן כמסגרת להכללה של אנשים בעלי לקויות למידה".

נואל ברודר, עובד בקהילה העירונית הקטנה קמפהיל גרינאייקס בדבלין, היה מודע מאוד לרשת הכפרים האקולוגיים המתפשטת והתחיל ליישם חלק מהקריטריונים של הכפר האקולוגי בקהילה שלו. בתשובה לשאלה "האם קהילות קמפהיל הן קהילות בנות-קימה?" הוא ניסח הגדרה הכוללת הן את קמפהיל והן את הכפר האקולוגי: "בהקשר של קמפהיל הגדרה קולעת לקהילה בת-קימה יכולה להיות: ניסיון לשלב את ההיבטים האקולוגיים, החברתיים, הכלכליים והרוחניים של החיים לכדי יצירת חברה הרמונית וכוללנית מאריכת-ימים."

מה קמפהיל יכולה להציע כלפי העתיד?

הציביליזציה המערבית הקפיטליסטית-תעשייתית הגיעה לקצה הדרך בהתבססה על מטריאליזם ורדוקציוניזם. קמפהיל, בהכרתה בממד הרוחני ובעזרת השימוש שהיא עושה בשיטות תכנון הוליסטיות, יכולה להצביע על מספר דרכי מילוט מהמבוי הסתום שאליו נקלענו. קמפהיל בנתה מגוון דוגמאות מוצלחות של חברות זעירות, שבהן משולבים כולם ושבהן אנשים בעלי צרכים מיוחדים יכולים לתרום באופן משמעותי. בכפר קמפהיל אין אבטלה. קמפהיל פיתחה דגמים סביבתיים משולבים, שניתנים ליישום במצבים רבים כגון מערכות מיחזור מים העושות שימוש בתבניות זרימה, בניית בתי מגורים ידידותיים לסביבה בעזרת חומרים מקומיים, הפקת אנרגיה מהרוח וייצור ביוגז מבוצת חווה. קמפהיל מיצבה את עצמה בחזית החקלאות הביודינאמית על ידי ייצור מזון בריא בעל טביעת פחמן נמוכה מזו של מזון המיוצר בחקלאות כימית תעשייתית, ובכך היא עוזרת לרכך את ההשפעות של שינוי האקלים. קמפהיל היתה חלוצה בהנהגת מערכות כלכליות חלופיות, בתחילה בשותפות הכלכלית, שבה הופרדו העבודה וההכנסה ולכולם ניתנה תמיכה כלכלית מובטחת, ובמהלך העשור האחרון על ידי פיתוח חקלאות נתמכת קהילה, שבה תוצרת החווה וגן הירק משווקת ישירות לקבוצת צרכנים; שיטה העוקפת את דגמי השיווק העצומים של הסופרמרקט.

חלום עם קצרת

מוקי צור, עין-גב, ידיעות הקיבוץ

18.4.2014

באביב ההוא, ב"בית רוטנברג", נולד חלום. הציע אותו אברהם אדרת, איש בית-השיטה: להקים תנועה של בוגרי תנועת הנוער. הוא היה צריך לחכות שנים רבות עד שקרם עור וגידים * האביב של מוקי צור

האביב ידוען ידוע. פרחוני, צעיר, בן יומיים. אך בימי נעוריי הוא היה מופיע דווקא כאיום. לי הוא הבטיח קצרת אלרגית חריפה. לא תמיד היה ידוע למה באביב הייתי אלרגי, האם הגבתי לאבק, לרוח או לצמחים - אך תמיד היו מגיעים רופאים בעלי כוונות טובות. הם טיפלו בי או באביב, והטיפול היה נמשך כמה חודשים. כשהגיע הקיץ הייתי מבריא, הודות למאמציהם של הרופאים או למותו של האביב.

באביב ההוא הייתי מזכיר קיבוץ. מזכיר צעיר בן עשרים לקיבוץ בן 18. והאביב הגיע, ועמו האלרגיה הארורה.

היא כלל לא התחשבה
בבעל התפקיד.
לרופאים הייתה תרופה
אחת - ללכת מן
הקיבוץ. השרקיות
והפריחה פשוט לא
ריחמו.

הנוער העובד קיים את הסמינר הראשון בבית רוטנברג

הקיבוץ כבר אז היה
במשבר. ואני עוד יותר.
נמלטתי למקום שאני
אוהב להימלט אליו עד
עכשיו: לסמינר רעיוני.
הסמינר למדריכי
תנועות הנוער התקיים
ב"בית רוטנברג"

בחיפה. הוא היה מלא
אוויר ואווירה. באו אליו

מכל קצות הקשת. לא ידענו אז שמה שנראה היה כקצוות בלתי-נפגשים נראה היום כריב של אוהבים. הפילוג כבר היה מאחור, ולא ידענו שמחכה לנו הוויכוח על השטחים. ידענו כי איחרנו את מלחמת השחרור, מה קרה בסיני לא כל כך הבנו. אז נולד אביב חדש בין תנועות הנוער. זה היה מפגש של בוגרים מתנועות נוער שונות.

בבית-רוטנברג היה אביב תמידי. בית מרווח זה נתרם על-ידי פנחס רוטנברג לנוער הישראלי (האם יעלה על הדעת דבר כזה היום?). האווירה בו הייתה מיוחדת במינה. בשנת 1944 הרצה בו ברל כצנלסון, ערב מותו. התקופה הייתה תקופת בחירות והוא, המנהיג הבכיר, העדיף להשאיר את הקרב הפוליטי לבן-גוריון ולשבת על ההר עם מדריכי "הנוער העובד", וללמד. אני מניח שבאותה תקופה העסיקה אותו השאלה הגדולה, האם תימצא בציונות "יבנה החדשה" לאחר השואה. מלחמת העולם השנייה טרם הסתיימה.

באביב ההוא, בבית-רוטנברג, נולד חלום. הציע אותו אברהם אדרת, איש בית-השיטה: להקים תנועה של בוגרי תנועת הנוער. לא של ילדים אלא של בוגרים. התחלנו ללחוץ איש לרעהו.

אך האביב היה קצר ובא הקיץ. אני שבתי להיות מזכיר קיבוץ. המדריכים שבו לתנועות הנוער ורעיון תנועת הבוגרים נרדם. הוא היה צריך לחכות שנים רבות עד שקרם עור וגידים באביבם החדש.

היום אנו כבר יודעים: באביב שלהם לא תפגע הקצרת.

יז לבנקין
סמינר אפעל
רמת אפעל
52960 ישראל

fip

<http://www.communa.org.il>

הוצאת "קול" בעברית היא בסיוע עמותת צל התמר ע.ר.

